

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΙΖΥΗΝΟΣ

Τὸ ἁμάρτημα τῆς μητρός μου

εκδόσεις
ΔΙΑΝΥΣΜΑ

Στο εξώφυλλο: “Μητέρα και παιδί” του Πάμπλο Πικάσο

Τὸ ἁμάρτημα τῆς μητρὸς μου

ekdoseisdianisma@gmail.com
facebook.com/ekdoseisdianisma
ekdoseisdianisma.blogspot.gr

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΙΖΥΗΝΟΣ

Τὸ ἀμάρτημα τῆς μητρός μου

εκδόσεις
ΔΙΑΝΥΣΜΑ

Ἐλλήνη ἀδελφήν δὲν εἶχομεν παρὰ μόνον τὴν Ἀννιῶ. Ἦτον ἡ χαϊδευμένη τῆς μικρᾶς ἡμῶν οἰκογενείας καὶ τὴν ἠγαπῶμεν ὅλοι. Ἄλλ' ἀπ' ὅλους περισσότερο τὴν ἠγάπα ἡ μήτηρ μας. Εἰς τὴν τράπεζαν τὴν ἐκάθιζε πάντοτε πλησίον της καὶ ἀπὸ ὅ,τι εἶχομεν ἔδιδε τὸ καλλίτερον εἰς ἐκείνην. Καὶ ἐνῶ ἡμᾶς μᾶς ἐνέδουε χρησιμοποιοῦσα τὰ φορέματα τοῦ μακαρίτου πατρὸς μας, διὰ τὴν Ἀννιῶ ἠγόραζε συνήθως νέα. Ὡς καὶ εἰς τὰ γράμματα δὲν τὴν ἐβίαζεν. Ἄν ἤθελεν, ἐπήγαινε εἰς τὸ σχολεῖον, ἂν δὲν ἤθελεν, ἔμενε εἰς τὴν οἰκίαν. Πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἰς ἡμᾶς διὰ κανένα λόγον δὲν θὰ ἐπετρέπετο.

Ἐξαιρέσεις τοιαῦται ἔπρεπε, φυσικῶ τῷ λόγῳ, νὰ γεννήσουν ζηλοτυπίας βλαβερᾶς μεταξὺ παιδίων, μάλιστα μικρῶν, ὅπως ἡμεῖθα καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι δύο μου ἀδελφοί, καθ' ἣν ἐποχὴν συνέβαινον ταῦτα. Ἄλλ' ἡμεῖς ἐγγνωρίζομεν, ὅτι ἡ ἐνδόμυχος τῆς μητρὸς ἡμῶν στοργὴ διετέλει ἀδέκαστος καὶ ἴση πρὸς ὅλα της τὰ τέκνα. Ἦμεθα βέβαιοι, ὅτι αἱ ἐξαιρέσεις ἐκεῖναι δὲν ἦσαν παρὰ μόνον ἐξωτερικαὶ ἐκδηλώσεις φειστικωτέρας τινὸς εὐνοίας πρὸς τὸ μόνον τοῦ οἴκου μας κοράσιον. Καὶ ὅχι μόνον ἀνειχόμεθα τὰς πρὸς αὐτὴν περιποιήσεις ἀγογγύστως, ἀλλὰ καὶ συνετελοῦμεν πρὸς αὐξήσιν αὐτῶν, ὅσον ἠδυνάμεθα. Διότι ἡ Ἀννιῶ, ἐκτὸς ὅτι ἦτον ἡ μόνη μας ἀδελφὴ, ἦτο κατὰ δυστυχίαν ἀνέκαθεν καχεκτικὴ καὶ φιλάσθενος. Ἀκόμη καὶ αὐτὸς ὁ ὑστερότοκος τοῦ οἴκου, ὁ ὁποῖος, ὡς κοιλιάρφανος, ἐδικαιοῦτο νὰ καρποῦται πλέον παντὸς ἄλλου τὰς μητρικὰς θωπείας, παρεχώρει τὰ δικαιώματά του εἰς τὴν ἀδελφὴν τόσω μᾶλλον ἀσμένως, καθόσον ἡ Ἀννιῶ οὔτε φιλόπρωτος οὔτε ὑπεροπτικὴ ἐγίνετο διὰ τοῦτο.

Ἀπ' ἐναντίας ἦτο πολὺ προσηγῆς πρὸς ἡμᾶς καὶ μας ἠγά-

πα ὅλους μετὰ περιπαθείας. Και -πράγμα περιέργον- ἢ πρὸς καὶ μας ἠγάπα ὅλους μετὰ περιπαθείας. Και -πράγμα περιέργον- ἢ πρὸς ἡμᾶς τρυφερότης τοῦ κορασίου, ἀντὶ νὰ ἐλαττούται προϊούσης τῆς ἀσθενείας του, ἀπεναντίας ἠϋξάνεν. Ἐνθυμοῦμαι τοὺς μαύρους καὶ μεγάλους αὐτῆς ὀφθαλμοὺς, καὶ τὰ καμαρωτὰ καὶ σμιγμένα της ὀφρύδια, τὰ ὁποῖα ἐφαίνοντο τόσω μᾶλλον μελανότερα, ὅσω ὠχρότερον ἐγίνετο τὸ πρόσωπον της. Πρόσωπον ἐκ φύσεως ρεμβῶδες καὶ μελαγχολικόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου τότε μόνον ἐπεχύνετο γλυκεῖα τις ἰλαρότης, ὅταν μᾶς ἔβλεπεν ὅλους συνηγμένους πλησίον της. Συνήθως ἐφύλαττεν ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιόν της τοὺς καρπούς, οὓς αἱ γειτόνισσαι τῇ ἔφερον ὡς ἀρρωστικόν, καὶ τοὺς ἐμοίραζεν εἰς ἡμᾶς, ἐπανελθόντας ἐκ τοῦ σχολείου. Ἄλλὰ τὸ ἔκαμνε πάντοτε κρυφὰ. Διότι ἡ μήτηρ μας ἐθύμωνε, καὶ δὲν ἔστεργε νὰ καταβροχθίζωμεν ἡμεῖς ὅτι ἐπεθύμει νὰ εἶχε γευθῆ καὶ ἡ ἀσθενῆς της κόρη.

Ἐν τούτοις ἡ ἀσθένεια τῆς Ἀννιῶς ὅλον ἐδεινοῦτο καὶ ὅλον ἐπερισσότερον συνεκεντροῦντο περὶ αὐτὴν τῆς μητρός μας αἱ φροντίδες. Ἄφ' ὅτου ἀπέθανεν ὁ πατὴρ μας, δὲν εἶχεν ἐξέλθει τῆς οἰκίας. Διότι ἐχήρευσε πολὺ νέα καὶ ἐντρέπετο νὰ κάμη χρῆσιν τῆς ἐλευθερίας, ἥτις, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Τουρκίᾳ, ἰδιάζει εἰς πᾶσαν πολύτεκνον μητέρα. Ἄλλ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔπεσεν ἡ Ἀννιῶ σπουδαίως εἰς τὸ στρῶμα, ἔβαλε τὴν ἐντροπὴν κατὰ μέρος. Κάποιος εἶχεν ἄλλοτε παρόμοιαν ἀσθένειαν -ἔτρεχε νὰ τὸν ἐρωτήσῃ, πῶς ἐθεραπεύθη. -Κάπου μιὰ γραῖα κρύπτει βότανα θαυμασίας ἰατρικῆς δυνάμεως, -ἔσπευδε νὰ τὰ ἐξαγοράσῃ. -Κάποθεν ἦλθε ξένος τις, παράδοξος τὸ ἐξωτερικόν, ἢ φημιζόμενος διὰ τὰς γνώσεις του, -δὲν ἐδίστασε νὰ ἐπικαλεσθῆ τὴν ἀντίληψίν του: Οἱ διαβασμένοι, κατὰ τοὺς λαοὺς, εἶνε παντογνώσται. Καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα πτωχοῦ ὀδοιπόρου κρύπτονται ἐνίοτε μυστηριώδη ὄντα, πλήρη

ὑπερφυσικῶν δυνάμεων.

Ὁ χονδρὸς τῆς συνοικίας κουρεὺς, αὐτὸς μᾶς ἐπεσκέπτετο αὐτόκλητος καὶ δικαιωματικῶς. ἦτον ὁ μόνος ἐπίσημος ἰατρὸς ἐν τῇ περιφερείᾳ μας. Ἄμα τὸν ἔβλεπον ἐγὼ ἔπρεπε νὰ τρέχω εἰς τὸν μπακάλην. Διότι ποτὲ δὲν ἐπλησίαζε τὴν ἀσθενῆ, πρὶν ἢ καταπίη τοῦλάχιστον πενήντα δράμια ρακῆς.

- Εἶμαι γέρος, μωρῆ, ἔλεγε πρὸς τὴν ἀνυπόμονον μητέρα, εἶμαι γέρος, καὶ ἂν δὲν τὸ τσουῆξω κομματί, δὲν βλέπουν καλὰ τὰ μάτια μου.

Καὶ φαίνεται, ὅτι δὲν ἐψεύδετο. Διότι ὅσω περισσότερο ἔπινε, τόσο εὐκολώτερον ἠδύνατο νὰ διακρίνη ποῖα εἶναι ἢ παχυτέρα τῆς αὐλῆς μας ὄρνιθα, διὰ νὰ τὴν λάβῃ ἀπερχόμενος.

Ἡ μήτηρ μου, ἂν καὶ ἔπαυσε πλέον νὰ μεταχειρίζεται τὰ ἰατρικὰ του, ἐν τούτοις τὸν ἐπλήρωνε τακτικὰ καὶ ἀγογγύστως. Τοῦτο μὲν, διὰ νὰ μὴ τὸν δυσαρεστήσῃ, τοῦτο δέ, διότι πολὺ συχνὰ διίσχυριζετο παρηγορῶν αὐτήν, ὅτι ἢ πορεία τῆς ἀσθενείας εἶνε καλὴ, καὶ ἀκριβῶς τοιαύτη, ὁποῖαν ἐδικαιοῦτο νὰ τὴν περιμένη ἢ ἐπιστήμη ἀπὸ τὰς συνταγὰς του. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἦτο δυστυχῶς λίαν ἀληθές. Ἡ κατάστασις τῆς Ἀννιῶς ἔβαινεν ἀργὰ μὲν καὶ ἀπαρατηρήτως, ἀλλ' ὅλονεν ἐπὶ τὰ χεῖρω. Καὶ ἡ παράτασις αὕτη τῆς ἀορίστου καχεξίας ἔκαμνε τὴν μητέρα μας ἄλλην ἐξ ἄλλης. Πᾶσα νόσος, ἄγνωστος εἰς τὸν λαόν, διὰ νὰ θεωρηθῇ ὡς φυσικὸ πάθος, πρέπει, ἢ νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὰς στοιχειώδεις ἰατρικὰς τοῦ τόπου γνώσεις, ἢ νὰ ἐπιφέρῃ ἐντὸς ὀλίγου τὸν θάνατον. Εὐθὺς ὡς παραταθῇ καὶ χρονίσῃ, ἀποδίδεται εἰς ὑπερφυσικὰς αἰτίας, καὶ χαρακτηρίζεται ὡς ἐξωτικόν. Ὁ ἀσθενὴς ἐκάθησεν εἰς ἄσχημον τόπον. Ἐπέρασε νύκτα τὸν

ποταμόν, καθ' ἣν στιγμὴν αἱ Νηρηΐδες ἐτέλουν ἀόρατοι τὰ ὄργια των. Ἐδιασκέλισε μαῦρον γάτον, ὁ ὁποῖος ἦτο κυρίως ὁ ἔξω ἀπὸ ἐδῶ μεταμορφωμένος.

Ἡ μήτηρ μου ἦτο μᾶλλον εὐλαβῆς παρὰ δεισιδαίμων. Κατ' ἀρχὰς ἀπετροπιάζετο τὰς τοιαῦτας διαγνώσεις, καὶ ἠρνεῖτο νὰ ἐφαρμόσῃ τὰς προτεινομένας γοητείας, φοβουμένη μὴ ἀμαρτήσῃ. Ἄλλως τε ὁ ἱερεὺς ἀνέγνωσεν ἤδη ἐπὶ τῆς ἀσθενοῦς τοὺς ἐξορκισμοὺς τοῦ κακοῦ, διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον. Ἄλλὰ μετ' ὀλίγον μετέβαλε γνώμην. Ἡ κατάστασις τῆς ἀσθενοῦς ἐδεινοῦτο. Ἡ μητρικὴ στοργὴ ἐνίκησεν τὸν φόβον τῆς ἀμαρτίας. Ἡ θρησκεία ἔπρεπε νὰ συμβιβασθῇ μὲ τὴν δεισιδαιμονίαν. Πλησίον εἰς τὸν σταυρὸν, ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς Ἄννιως, ἐκρέμασεν ἐν χαμαγλί, μὲ μυστηριώδεις ἀραβικὰς λέξεις. Τα ἀγιάσματα διεδέχθησαν αἱ γοητεῖαι, καὶ μετὰ τὰ εὐχολόγια τῶν ἱερέων ἤλθον τὰ σαλαβάτια τῶν μαγισσῶν. Ἄλλ' ὅλα παρήρχοντο εἰς μάτην. Τὸ παιδίον ἐχειροτέρευν ἀδιακόπως, καὶ ἡ μήτηρ μας ἐγίνετο ὅλον ἐν ἀγνώριστος. Ἐνόμιζες, ὅτι ἐλησμόνησε πῶς εἶχε καὶ ἄλλα τέκνα.

Ποῖος μᾶς ἔτρεφε, ποῖος μᾶς ἔπλυνε, ποῖος μᾶς ἐμβάλωνεν ἡμᾶς τὰ ἀγόρια, οὔτε ἤθελε κἄν νὰ τὸ γνωρίζῃ. Μία Σοφηδιώτισσα γραία, πρὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν παρασιτοῦσα ἐν τῷ οἴκῳ μας, ἐφρόντιζε περὶ ἡμῶν, ἐφ' ὅσον τῆς τὸ ἐπέτρεπεν ἡ μαθουσάλειος αὐτῆς ἡλικία. Τὴν μητέρα μας δὲν τὴν ἐβλέπομεν ἐνίοτε ὀλοκλήρους ἡμέρας. Πότε ἐπήγαινε νὰ δέσῃ μίαν λωρίδα ἀπὸ τὸ φόρεμα τῆς Ἄννιως ἐπὶ θαυματουργοῦ τινὸς τόπου, μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι θὰ δεθῇ καὶ τὸ κακὸν μακρὰν τῆς πασχούσης, πότε μετέβαινε εἰς τὰς πλησιοχώρους ἐκκλησίας, τῶν ὁποίων κατὰ τύχην ἐτελείτο ἡ μνήμη, κομίζουσα λαμπάδα κιτρίνου κηροῦ, χυμένην ἰδίως αὐτῆς χερσὶ, καὶ ἴσην ἀκριβῶς πρὸς τῆς ἀσθενοῦς τὸ ἀνάστημα.

Πλὴν ὅλα, ὅλα ταῦτα ἀπέβαινον ἀνωφελῆ. Ἡ ἀσθένεια τῆς πτωχῆς μας ἀδελφῆς ἦτον ἀνίατος.

Ὅταν ἐξηγητλήθησαν πλέον ὅλα τὰ μέσα, καὶ ὅλα τὰ ἰατρικὰ ἐδοκιμάσθησαν, τότε προσήλθομεν εἰς τὸ ἔσχατον καταφύγιον εἰς παρομοίας περιστάσεις. Ἡ μήτηρ μου ἐσήκωσε τὸ μαραμμένον κοράσιον εἰς τὴν ἀγκάλην της καὶ τὸ ἔφερεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἐγὼ καὶ ὁ μεγαλύτερός μου ἀδελφὸς ἐφορτώθημεν τὰ στρώματα καὶ ἠκολουθήσαμεν κατόπιν. Καὶ ἐκεῖ, ἐπὶ τῶν καθύγρων καὶ ψυχρῶν πλακῶν, πρὸ τῆς εἰκόνας τῆς Παναγίας, ἐστρώσαμεν καὶ ἐπλαγιάσαμεν τὸ γλυκύτερον ἀντικείμενον τῶν μεριμνῶν μας, τὴν μίαν καὶ μόνην μας ἀδελφὴν!

Ὅλος ὁ κόσμος τὸ ἔλεγεν ὅτι εἶχεν ἐξωτικόν. Ἡ μήτηρ μου δὲν ἀμφέβαλλε πλέον περὶ τούτου, καὶ αὐτὴ ἡ πάσχουσα ἤρχισε νὰ τὸ ἐννοῇ. Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ μείνη σαράντα ἡμερονύκτια ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, πρὸ τοῦ ἀγίου βήματος, ἐνώπιον τῆς Μητρὸς τοῦ Σωτήρος, ἐμπεπιστευμένη εἰς μόνον τὸ ἔλεος καὶ τοὺς οἰκτιρμούς αὐτῶν, ἵνα σωθῆ ἀπὸ τὸ σατανικὸν πάθος, τὸ ὁποῖον ἐμφωλεύσαν ἤλεθε τόσον ἀμειλίκτως τὸ τρυφερὸν τῆς ζωῆς αὐτῆς δένδρον. Σαράντα ἡμερονύκτια. Διότι μέχρι τοσοῦτου εἴμπορεῖ νὰ ἀντισταθῆ ἡ τρομερὰ ἰσχυρογνωμοσύνη τῶν δαιμονίων εἰς τὸν ἀόρατον πόλεμον μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς θείας χάριτος. Μετὰ τὴν διορίαν ταύτην τὸ κακὸν ἠττάται καὶ ὑποχωρεῖ κατησχυμένον. Καὶ δὲν λείπουσι διηγῆσεις, καθ' ἃς οἱ πάσχοντες αἰσθάνονται ἐν τῷ ὀργανισμῷ των τοὺς τρομεροὺς σφαιδασμούς τῆς τελευταίας μάχης, καὶ βλέπουσι τὸν ἐχθρὸν αὐτῶν φεύγοντα ἐν παραδόξῳ σχήματι, πρὸ πάντων, καθ' ἣν στιγμὴν διαβαίνουσι τὰ ἄγια, ἢ ἐκφωνεῖται τὸ “Μετὰ φόβου”.

Ευτυχεῖς αὐτοὶ, ἐὰν ἔχωσι τότε ἀρκετὰς δυνάμεις ν' ἀνθέξωσιν εἰς τοὺς κλονισμοὺς τοῦ ἀγῶνος. Οἱ ἀδύνατοι συντριβόνται ὑπὸ τὸ μέγεθος τοῦ ἐν αὐτοῖς τελουμένου θαύματος. Ἀλλὰ δὲν μετανοοῦσι διὰ τοῦτο. Διότι ἂν χάνουν τὴν ζωὴν, τουλάχιστον κερδαίνουν τὸ πολυτιμότερον. Σώζουν τὴν ψυχὴν των. Οὐχ ἦττον τοιαύτη τις ἐνδεχομένη περιπτώσις ἐνέβαλλεν εἰς μεγίστας ἀνησυχίας τὴν μητέρα ἡμῶν, ἥτις, μόλις ἐτοποθετήσαμεν τὴν Ἄννιῶ, καὶ ἤρχισε νὰ τὴν ἐρωτᾷ περίφροντις πῶς αἰσθάνεται τὸν ἑαυτὸ της. Ἡ ἱερότης τοῦ τόπου, ἡ θεὰ τῶν εἰκόνων, ἡ εὐωδία τοῦ θυμιάματος ἐπέδρασαν, φαίνεται, εὐνοϊκῶς ἐπὶ τοῦ μελαγχολικοῦ της πνεύματος. Διότι, εὐθὺς μετὰ τὰς πρώτας στιγμὰς, ἐζωήρευσε καὶ ἤρχισε νὰ ἀστεΐζεται μὲ ἡμᾶς.

- Ποῖον ἀπὸ τοὺς δύο θέλεις νὰ παίζετε μαζί; τὴν ἠρώτησε τρυφερῶς ἡ μήτηρ μου -τὸν Χρηστάκη, ἢ τὸ Γιωργί;

Ἡ ἀσθενὴς ἔρριψε πρὸς τὴν λαλοῦσαν πλάγιον ἀλλ' ἐκφραστικὸν βλέμμα, καὶ, ὡς ἐὰν ἐπέπληττεν αὐτὴν διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀδιαφορίαν, τῇ ἀπήνητησεν, ἀργὰ καὶ μετρημένα-

- Ποῖον ἀπὸ τοὺς δύο θέλω; Κανένα δὲν θέλω χωρὶς τὸν ἄλλο. Τὰ θέλω ὅλα τὰ ἀδελφία μου, ὅσα καὶ ἂν ἔχω.

Ἡ μήτηρ μου συνεστάλη καὶ ἐσιώπησεν. Μετ' ὀλίγον ἔφερε καὶ τὸν ὀλόμικρον ἀδελφόν μας εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ μόνον διὰ τὴν πρώτην ἐκείνην ἡμέραν. Τὸ ἑσπέρας ἀπέπεμψε τοὺς ἄλλους δύο, καὶ ἐκράτησε μόνον ἐμὲ πλησίον της. Ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη ὁποῖαν ἐντύπωσιν ἔκαμεν ἐπὶ τῆς παιδικῆς μου φαντασίας ἡ πρώτη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διανυκτέρευσις. Τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῶν ἔμπροσθεν τοῦ εἰκονοστασίου λύχνων, μόλις ἐξαρκοῦν νὰ φωτίζῃ αὐτὸ καὶ τὰς πρὸ αὐτοῦ βαθμίδας,

καθίστα τὸ περὶ ἡμᾶς σκότος ἔτι ὑποπτότερον καὶ φοβερώτερον, παρὰ ἂν ἡμεθα ὄλως διόλου εἰς τὰ σκοτεινὰ.

Ὅσάκις τὸ φλογίδιον μιᾶς κανδύλας ἔτρεμε, μοὶ ἐφαίνετο, πῶς ὁ ἅγιος ἐπὶ τῆς ἀπέναντι εἰκόνοσ ἤρχιζε νὰ ζωντανεύῃ, καὶ ἐσάλευε, προσπαθῶν ν' ἀποσπασθῇ ἀπὸ τὰς σανίδας, καὶ καταβῆ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, μὲ τὰ φαρδυὰ καὶ κόκκινά του φορέματα, μὲ τὸν στέφανον περὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ μὲ τοὺς ἀτενεῖς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ ὠχροῦ καὶ ἀπαθοῦσ προσώπου του. Ὅσάκις πάλιν ὁ ψυχρὸς ἄνεμος ἐσύριζε διὰ τῶν ὑψηλῶν παραθύρων, σείων θορυβωδῶς τὰς μικρὰς αὐτῶν ὑέλους, ἐνόμιζον, ὅτι οἱ περὶ τὴν ἐκκλησίαν νεκροὶ ἀνερριχῶντο τοὺς τοίχους καὶ προσεπάθουν νὰ εἰσδύσωσιν εἰς αὐτήν. Καὶ τρέμων ἐκ φρίκης, ἔβλεπον ἐνίστε ἀντικρῦ μου ἓνα σκελετόν, ὅστις ἤπλωνε νὰ θερμάνῃ τὰς ἀσάρκους του χεῖρας ἐπὶ τοῦ μαγκαλίου, τὸ ὁποῖον ἔκαιε πρὸ ἡμῶν.

Καὶ ὅμως δὲν ἐτόλμων νὰ δηλώσω οὐδὲ τὴν παραμικροτέραν ἀνησυχίαν. Διότι ἠγάπων τὴν ἀδελφὴν μου, καὶ ἐθεώρουν μεγάλην προτίμησιν νὰ ἡμαὶ διαρκῶς πλησίον τῆσ καὶ πλησίον τῆσ μητρός μου, ἥτις χωρὶς ἄλλο θὰ μὲ ἀπέστελλεν εἰς τὸν οἶκον, εὐθὺς ὡς ἤθελεν ὑποπτευθῆ ὅτι φοβούμαι. Ὑπέφερον λοιπὸν καὶ κατὰ τὰς ἐπομένας νύκτας τὰς φρικιάσεις ἐκείνας μετὰ ἀναγκαστικῆσ στωικότητος καὶ ἐξετέλουν προθύμως τὰ καθήκοντά μου, προσπαθῶν νὰ καταστῶ ὅσον τὸ δυνατὸν ἀρεστότερος.

Ἦναπτον πῦρ, ἔφερον νερόν καὶ ἐσκούπιζα τὴν ἐκκλησίαν, ὅταν ἦτο καθημερινή. Τὰς ἑορτὰς καὶ Κυριακάς, κατὰ τὸν ὄρθρον, ἐχειραγῶγουν τὴν ἀδελφὴν μου, νὰ σταθῆ κάτω ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον ἀνεγίγνωσκεν ὁ λειτουργὸς ἀπὸ τῆσ Ὁραίας Πύλης. Κατὰ τὴν λειτουργίαν, ἤπλωνα χαμαὶ

τὸ χράμι, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔπιπτεν ἡ ἀσθενὴς πρόμυτα, διὰ νὰ περάσουν τὰ ἄγια ἀπὸ ἐπάνω της. Κατὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν, ἔφερον τὸ προσκέφαλόν της ἐνώπιον τῆς ἀριστερᾶς τοῦ Ἱεροῦ θύρας, διὰ νὰ γονατίζῃ ἐπ' αὐτοῦ, ὡς ποῦ νὰ ξεφορέσῃ ὁ παππᾶς ἐπάνω της καὶ νὰ τῆς σταυρώσῃ τὸ πρόσωπον μὲ τὴν Λόγχην, ψιθυρίζων τὸ “Σταυρωθέντος σου Χριστέ, ἀνηρέθη ἡ τυραννίς, ἐπατήθη ἡ δύναμις τοῦ Ἐχθροῦ, κτλ”.

Καὶ εἰς ὅλα ταῦτα μὲ παρηκολούθει ἡ πτωχὴ μου ἀδελφὴ μὲ τὴν ὠχρὰν καὶ μελαγχολικὴν της ὄψιν, μὲ τὸ ἀργὸν καὶ ἀβέβαιον βῆμα της, ἐλκύουσα τὸν οἶκτον τῶν ἐκκλησιαζομένων καὶ προκαλοῦσα τὰς εὐχὰς αὐτῶν ὑπὲρ ἀναρρώσεώς της ἀναρρώσεως, ἥτις δυστυχῶς ἤργει νὰ ἐπέλθῃ. Ἀπ' ἐναντίας, ἡ ὑγρασία, τὸ ψῦχος, τὸ ἀσύνηθες καί, μὰ τὸ ναί, φρικαλέον τῶν ἐν τῷ ναῶ διανυκτερεύσεων δὲν ἤργησαν νὰ ἐπιδράσουν βλαβερῶς ἐπὶ τῆς ἀσθενοῦς, τῆς ὁποίας ἡ κατάστασις ἤρχησε νὰ ἐμπνέῃ τώρα τοὺς ἐσχάτους φόβους. Ἡ μήτηρ μου τὸ ἠγνόησε, καὶ ἤρχησε, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ νὰ δεικνύῃ θλιβερὰν ἀδιαφορίαν πρὸς πᾶν ὅτι δὲν ἦτο αὐτὴ ἡ ἀσθενὴς. Δὲν ἤνοιγε τὰ χεῖλη της πρὸς οὐδένα πλέον, εἰ μὴ πρὸς τὴν Ἄννιῶ καὶ πρὸς τοὺς ἀγίους, ὅσάκις ἐπροσηύχετο.

Μίαν ἡμέραν τὴν ἐπλησίασα ἀπαρατήρητος, ἐνῶ ἔκλαιε γονυπετῆς πρὸ τῆς εἰκόνας τοῦ Σωτῆρος.

- Πάρε μου ὅποιο θέλεις, ἔλεγε, καὶ ἄφησέ μου τὸ κορίτσι. Τὸ βλέπω πῶς εἶνε γιὰ νὰ γένῃ. Ἐνθυμήθηκες τὴν ἁμαρτίαν μου καὶ ἐβάλθηκες νὰ μοῦ πάρης τὸ παιδί, γιὰ νὰ μὲ τιμωρήσης. Εὐχαριστῶ σε, Κύριε!

Μετά τινος στιγμᾶς βαθείας σιγῆς, καθ' ἣν τὰ δάκρυά της ἤχουοντο στάζοντα ἐπὶ τῶν πλακῶν ἀνεστέναξεν ἐκ βάθους

καρδιάς, ἐδίστασεν ὀλίγον, καὶ ἔπειτα ἐπρόσθεσεν:

- Σοῦ ἔφερα δύο παιδιὰ μου στα πόδια σου... χάρισέ μου τὸ κορίτσι!

Ὅταν ἤκουσα τὶς λέξεις ταῦτας, παγερὰ φρικίασας διέτρεξε τὰ νεῦρα μου καὶ ἤρχησαν τὰ αὐτία μου νὰ βοῖζουν. Δὲν ἠδυνήθην ν' ἀκούσω περιπλέον. Καθ' ἣν στιγμὴν εἶδον, ὅτι ἡ μήτηρ μου, καταβληθεῖσα ὑπὸ φοβερὰς ἀγωνίας, ἔπιπτεν ἀδρανῆς ἐπὶ τῶν μαρμάρων, ἐγὼ ἀντὶ νὰ δράμω πρὸς βοήθειάν της, ἐπωφελήθην τὴν εὐκαιρίαν νὰ φύγω ἐκ τῆς ἐκκλησίας, τρέχων ὡς ἕξαλλος καὶ ἐκβάλλων κραυγὰς, ὡς ἂν ἠπεῖλει νὰ μὲ συλλάβῃ ὁρατὸς αὐτὸς ὁ θάνατος.

Οἱ ὀδόντες μου συνεκρούοντο ὑπὸ τοῦ τρόμου, καὶ ἐγὼ ἔτρεχον, καὶ ἀκόμη ἔτρεχον. Καὶ χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσω, εὐρέθην ἕξαφνα μακρὰν, πολὺ μακρὰν τῆς ἐκκλησίας. Τότε ἐστάθην νὰ πάρω τὴν ἀναπνοήν μου, κ' ἐτόλμησα νὰ γυρίσω νὰ ἰδῶ ὀπίσω μου. Κανεὶς δὲν μ' ἐκυνήγει.

Ἦρχησα λοιπὸν νὰ συνέρχωμαι ὀλίγον κατ' ὀλίγον, καὶ ἤρχησα νὰ συλλογίζομαι.

Ἀνεκάλεσα εἰς τὴν μνήμην μου ὅλας τὰς πρὸς τὴν μητέρα τρυφερότητας καὶ θωπείας μου. Προσεπάθησα νὰ ἐνθυμηθῶ μήπως τῆς ἔπταισα ποτέ, μήπως τὴν ἀδίκησα, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθην. Ἀπεναντίας εὕρισκον, ὅτι ἀφ' ὅτου ἐγεννήθη αὐτὴ ἡ ἀδελφὴ μας, ἐγὼ, ὅχι μόνον δὲν ἠγαπήθην, ὅπως θὰ τὸ ἐπεθύμουν, ἀλλὰ τοῦτ' αὐτὸ παρηγκωνιζόμεν ὅλον ἐν περισσότερον. Ἐνθυμήθην τότε, καὶ μοῖ ἐφάνη ὅτι ἐνόησα, διατὶ ὁ πατήρ μου ἐσυνείθιζε νὰ μὲ ὀνομάζῃ τὸ ἀδικημένο του. Καὶ μὲ ἐπῆρε τὸ παράπονον καὶ ἤρχησα νὰ κλαίω. ὦ! εἶ-

ον, ἡ μητέρα μου δὲν μὲ ἀγαπᾶ καὶ δὲν μὲ θέλει! Ποτέ, ποτέ πλέον δὲν πηγαίνω εἰς τὴν ἐκκλησίαν! Καὶ διηυθύνθη πρὸς τὴν οἰκίαν μας, περίλυπος καὶ ἀπηλπισμένος.

Ἡ μήτηρ μου δὲν ἤργησε νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ μετὰ τῆς ἀσθενοῦς. Ἐπειδὴ ὁ ἱερεὺς, ὅστις, ταραχθεὶς ὑπὸ τῶν κραυγῶν μου, ἐμβῆκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅταν εἶδε τὴν ἀσθενή, συνεβούλευσε τὴν μητέρα μου νὰ τὴν μετακομίσῃ.

- Ὁ Θεὸς εἶναι μεγάλος, θυγατέρα, τῇ εἶπε, καὶ ἡ χάρις του φθάνει εἰς ὅλη τὴν οἰκουμένην. Ἄν εἶναι γιὰ νὰ γιάνῃ τὸ παιδί σου θὰ τὸ γιάνῃ καὶ στὸ σπίτι σου.

Δυστυχῆς ἡ μήτηρ ἢ τὸν ἤκουσε! Διότι αὐτοὶ εἶναι οἱ τυπικοὶ λόγοι μὲ τοὺς ὁποίους οἱ ἱερεῖς ἀποπέμπουσι συνήθως τοῦ ἐτοιμοθανάτου, διὰ νὰ μὴ ἐκπνεύσουν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ βεβηλωθῇ ἡ ἱερότης τοῦ τόπου.

Ὁ ἐπανεὶ τὴν μητέρα μου, ἦ ὑπέ ποτε θλιβερά. Ἄλλὰ πρὸς ἐμὲ ιδίως ἐφέρθη μὲ πολλὴν γλυκύτητα καὶ προσήνειαν. Μὲ ἔλαβεν εἰς τὴν ἀγκάλην της, μ' ἐθώπευσε καὶ μ' ἐφίλησε τρυφερὰ καὶ ἐπανειλημμένως. Ἐνόμιζες ὅτι προσεπάθει νὰ μ' ἐξιλέωσῃ. Ἐν τούτοις ἐγὼ τὴν νύκτα ἐκείνην οὔτε νὰ φάγω εἰμπόρεσα, οὔτε νὰ κοιμηθῶ. Ἐκοιτόμην εἰς τὸ στρῶμα μὲ καμμουμένους ὀφθαλμοὺς, ἀλλ' ἔτεινον τὰ ὄψα προσεκτικὰ πρὸς πᾶσαν κίνησιν τῆς μητρὸς μου, ἡ ὁποία, ὅπως πάντοτε, ἠγρύπνει παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τῆς ἀσθενοῦς. Θὰ ἦτον ἴσως μεσάνυκτα ὅταν ἤρχησε νὰ πηγαينوέρχεται εἰς τὸ δωμάτιον. Ἐνόμιζον ὅτι ἔστρωνε νὰ κοιμηθῇ, ἀλλ' ἠπατώμην. Διότι μετ' ὀλίγον ἐκάθησε καὶ ἤρχησε νὰ μοιρολογῇ χαμηλοφώνως.

Ἦτο τὸ μοιρολόγι τοῦ πατρός μας. Πρὶν ἀσθενήσῃ ἡ Ἄννιῳ, τὸ ἔψαλλε πολὺ συχνὰ, ἀλλ' ἀφ' οὗτου ἀσθένησε, τὸ ἤκουον διὰ πρώτην φοράν. Τὸ μοιρολόγιον τοῦτο ἐσύνθεσεν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ πατρός μου, κατὰ παραγγελίαν αὐτῆς, ἡλιοκαῆς ρακένδυτος Γύφτος, γνωστὸς εἰς τὰ περιχώρὰ μας διὰ τὴν δεξιότητα εἰς τὸ στιχουργεῖν αὐτοσχεδίως.

Μοὶ φαίνεται, ὅτι βλέπω ἀκόμη τὴν μαύρην καὶ λιγδεράν κόμην, τοὺς μικροὺς καὶ φλογεροὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τ' ἀνοιχτὰ καὶ τριχωμένα στήθη του. Ἐκάθητο ἔνδοθεν τῆς αὐλείου ἡμῶν θύρας, περιστοιχισμένος ὑπὸ τῶν χαλκῶν ἀγγείων, ὅσα ἐσύναζε διὰ τὴν γανώση. Καὶ, μὲ τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην ἐπὶ τοῦ ὤμου, συνώδευε τὸν πένθιμον αὐτοῦ σκοπὸν μὲ τοὺς κλαυθμηροὺς ἤχους τῆς τριχόρδου του λύρας. Πρὸ αὐτοῦ ἡ μήτηρ μου ὀρθία ἐβάσταζε τὴν Ἄννιῳ εἰς τὴν ἀγκάλην της καὶ ἤκουε προσεκτικῆ καὶ δακρύουσα. Ἐγὼ τὴν ἐκράτουν σφιγκτὰ ἀπὸ τοῦ φορέματος καὶ ἔκρυπτον τὸ πρόσωπόν μου εἰς τὰς πτυχὰς αὐτοῦ, διότι ὅσον γλυκεῖς ἦσαν οἱ ἤχοι ἐκεῖνοι, τόσον φοβερὰ μοι ἐφαίνετο ἡ μορφή τοῦ ἀγρίου των ψάλτου.

Ὅταν ἡ μήτηρ μου ἔμαθε τὸ θλιβερόν αὐτῆς μάθημα, ἔλυσεν ἀπὸ τὸ ἄκρον τῆς καλύπτρας της καὶ ἔδωκεν εἰς τὸν Ἀθίγγανον δύο ρουμπιέδες. -Τότε εἶχομεν ἀκόμη ἀρκετοὺς. - ἔπειτα παρέθηκεν εἰς αὐτὸν ἄρτον καὶ οἶνον καὶ ὅτι προσφάγιον εὐρέθη πρόχειρον. Ἐνῶ δὲ ἐκεῖνος ἔτρωγε κάτω, ἡ μήτηρ μου εἰς τὸ ἀνώγι ἐπανελάμβανε τὸ ἐλεγεῖον κατ' ἰδίαν διὰ τὴν στερέωσιν εἰς τὴν μνήμην της. Καὶ φαίνεται ὅτι τὸ εὔρε πολὺ ὠραῖον. Διότι καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Κατσιβελος ἀνεχώρει, ἔδραμε κατόπιν του καὶ τῷ ἐχάρισεν ἐν ἀπὸ τὰ σαλιβάρια τοῦ πατρός μου.

- Θεός σχωρέσει τὸν ἄνδρα σου, νύφη! Ἐφώνησεν ἔκθαμβος ὁ ραψωδὸς καὶ φορτωθεὶς τὰ χάλκινά του σκεύη ἐξῆλθε τῆς αὐλῆς μας.

Αὐτὸ λοιπὸν τὸ ἐλεγεῖον ἐμοιρολόγει κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα ἢ μήτηρ μου. Ἐγὼ ἤκουον, καὶ ἄφηνά τὰ δάκρυα μου νὰ ρέωσι σιγαλὰ, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμων νὰ κινηθῶ. Αἶφνης ἠσθάνθην εὐωδίαν θυμιάματος!

- ὦ! εἶπον, ἀπέθανε τὸ καυμένο τὸ Ἄννιῶ μας! -Καὶ ἐτινάχθην ἀπὸ τὸ στρῶμα μου.

Τότε εὐρέθην ἐνώπιον παραδόξου σκηνῆς.

Ἡ ἀσθενὴς ἀνέπνεε βαρέως, ὅπως πάντοτε. Πλησίον αὐτῆς ἦτο τοποθετημένη ἀνδρική ἐνδυμασία, καθ' ἣν τάξιν φορεῖται. Δεξιόθεν σκαμνίον σκεπασμένον μὲ μαῦρον ὕφασμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε σκευὸς πλήρης ὕδατος καὶ ἐκατέρωθεν δύο λαμπάδες ἀναμμέναι. Ἡ μήτηρ μου γονυπετῆς ἐθυμιάζε τ' ἀντικείμενα ταῦτα προσέχουσα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος.

Φαίνεται ὅτι ἐκιτρίνισα ἀπὸ τὸν φόβον μου. Διότι ὡς μὲ εἶδεν, ἔσπευσε νὰ μὲ καθησυχάσῃ.

- Μὴ φοβείσαι, παιδάκι μου, μὲ εἶπε μυστηριωδῶς, εἶναι τὰ φορέματα τοῦ πατρός σου. Ἔλα, παρακάλεσέ τον καὶ σὺ νὰ ἔλθῃ νὰ γιαιτρέψῃ τὸ Ἄννιῶ μας.

Καὶ μὲ ἔβαλε νὰ γονατίσω πλησίον τῆς.

- Ἔλα πατέρα -νὰ μὲ πάρηξ ἐμένα - γιὰ νὰ γιάνῃ τὸ Ἄννιῶ!

-ἀνεφώνησα ἐγὼ διακοπτόμενος ὑπὸ τῶν λυγμῶν μου. Καὶ ἔρριψα ἐπὶ τῆς μητρός μου παραπονετικὸν βλέμμα, διὰ νὰ τῇ δείξω πὼς γνωρίζω, ὅτι παρακαλεῖ ν' ἀποθάνω ἐγὼ ἀντὶ τῆς ἀδελφῆς μου. Δὼν ἡσθανόμην ὁ ἀνόητος ὅτι τοιουτοτρόπως ἐκορύφωνα τὴν ἀπελπισίαν της! Πιστεύω νὰ μ' ἐσυγχώρησεν. Ἦμην πολὺ μικρὸς τότε, καὶ δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐννοήσω τὴν καρδίαν της.

Μετά τινὰς στιγμὰς βαθείας σιγῆς, ἐθυμίασεν ἐκ νέου τὰ πρὸ ἡμῶν ἀντικείμενα, καὶ ἐπέστησεν ὅλην αὐτῆς τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον εὐρίσκετο εἰς τὸ ἐπὶ τοῦ σκαμνίου εὐρύχωρον σκεῦος. Αἴφνης μικρὰ χρυσαλὶς, πετάξασα κυκλικῶς ἐπ' αὐτοῦ, ἤγγισε μὲ τὰ πτερά της, καὶ ἐτάραξεν ἐλαφρῶς τὴν ἐπιφάνειάν του. Ἡ μήτηρ μου ἔκυψεν εὐλαβῶς καὶ ἔκαμε τὸν σταυρόν της, ὅπως ὅταν διαβαίνουν τὰ ἅγια ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

- Κάμε τὸ σταυρό σου, παιδὶ μου! ἐψιθύρισε, βαθέως συγκεκινημένη καὶ μὴ τολμῶσα νὰ ὑψώσῃ τὰ ὄμματα.

Ἐγὼ ὑπήκουσα μηχανικῶς.

Ὅταν ἡ μικρὰ ἐκείνη χρυσαλὶς ἐχάθη εἰς τὸ βάθος τοῦ δωματίου, ἡ μήτηρ μου ἀνέπνευσεν, ἐσηκώθη ἰλαρὰ καὶ εὐχαριστημένη, καὶ - Ἐπέρασεν ἡ ψυχὴ τοῦ πατέρα σου! - εἶπε, παρακολουθοῦσα εἰσέτι τὴν πτῆσιν τοῦ χρυσαλιδίου μὲ βλέμματα στοργῆς καὶ λατρείας. Ἐπειτα ἔπιεν ἀπὸ τοῦ ὕδατος καὶ ἔδωκεν καὶ εἰς ἐμὲ νὰ πῶ.

Τότε μοῦ ἤλθεν εἰς τὸν νοῦν ὅτι καὶ ἄλλοτε μᾶς ἐπότιζεν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σκεύους, εὐθύς ὡς ἐξυπνοῦμεν. Καὶ ἐνθυμήθην, ὅτι ὁσάκις ἔκαμνε τοῦτο ἡ μήτηρ μας, ἦτο καθ' ὅλην ἐκείνην τὴν

ἡμέραν ζωηρὰ καὶ περιχαρῆς, ὡς ἔαν εἶχεν ἀπολαύσει μεγάλην τινὰ πλὴν μυστικὴν εὐδαιμονίαν. Ἄφοῦ μ' ἐπότισεν ἐμὲ, ἐπλησίασεν εἰς τὸ στρῶμα τῆς Ἀννιῶς μὲ τὸ σκεῦος ἀνὰ χεῖρας. Ἡ ἀσθενὴς δὲν ἐκοιμᾶτο, ἀλλὰ δὲν ἦτο καὶ ὄλως διόλου ἔξυπνος. Τὰ βλέφαρα τῆς ἦσαν ἡμίκλειστα· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τῆς, ἐφ' ὅσον διεφαίνοντο, ἐξέπεμπον παράδοξον τινὰ λάμψιν διὰ μέσου τῶν πυκνῶν καὶ μελανῶν αὐτῶν βλεφαρίδων.

Ἡ μήτηρ μου ἀνεσήκωσε τὸ ἰσχνὸν τοῦ κορασίου σῶμα μετὰ προσοχῆς· καὶ ἐνῶ διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς ὑπεστήριξε τὰ νῶτα του, διὰ τῆς ἄλλης προσέφερε τὸ σκεῦος εἰς τὰ μαραμμένα του χεῖλη.

- Ἔλα, ἀγάπη μου, τῆς εἶπε. Πιὲ ἀπ' αὐτὸ τὸ νερό, νὰ γιάνης.
- Ἡ ἀσθενὴς δὲν ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι ἤκουσε τὴν φωνὴν καὶ ἐνόησε τὰς λέξεις. Γλυκὴ καὶ συμπαθητικὸν μειδίαμα διέστειλε τὰ χεῖλη τῆς. Ἐπειτα ἐρρόφησεν ὀλίγας σταγόνας ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἔμελλε τῷ ὄντι νὰ τῇ ἰατρεύσει. Διότι μόλις τὸ κατάπιε ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ προσεπάθησε ν' ἀναπνεύσῃ. Ἐλαφρὸς στεναγμὸς διέφυγε τὰ χεῖλη τῆς, καὶ ἐπανέπεσε βαρεῖα ἐπὶ τῆς ὠλένης τῆς μητρός μου.

Τὸ καυμένο μας τὸ Ἀννιῶ! ἐγλύτωσεν ἀπὸ τὰ βάσανά του!

Πολλοὶ εἶχον κατηγορήσει τὴν μητέρα μου, ὅτι ἐνῶ αἱ ξένοι γυναῖκες ἐθρήνουν μεγαλοφώνως ἐπὶ τοῦ νεκροῦ τοῦ πατρός μου, ἐκείνη μόνη ἔχυνεν ἄφθονα, πλὴν σιγηλὰ δάκρυα. Ἡ δυστυχὴς τὸ ἔκαμνεν ἐκ φόβου μήπως παρεξηγηθῇ, μήπως παραβῇ τὰ ὅρια τῆς εἰς τὰς νέας ἀνηκούσης σεμνότητος. Διότι καθὼς εἶπον, ἡ μήτηρ μας ἐχήρευσε πολὺ νέα.

“Όταν ἀπέθανεν ἡ ἀδελφή μας, δὲν ἦτο πολὺ γεροντοτέρα. Ἄλλ’ οὐτε ἐσκέφθη κἄν τώρα τί θὰ εἶπῃ ὁ κόσμος διὰ τοὺς σπαραξικαρδίουσ της θρήνουσ. Ὅλη ἡ γειτονεῖα ἐσηκώθη καὶ ἤλθε πρὸς παρηγορίαν της. Ἄλλὰ τὸ πένθος αὐτῆς ἦτο φοβερόν, ἦτον ἀπαρηγόρητον.

- Θὰ χάσῃ τὸν νοῦν της -ἐψιθύριζον οἱ βλέποντες αὐτὴν κεκλιμένην καὶ θρηνοῦσαν μεταξὺ τῶν τάφων τῆς ἀδελφῆς καὶ τοῦ πατρός μας.

- Θὰ τὰ ἀφήσῃ μὲσ’ στοὺς πέντε δρόμους· -ἔλεγον οἱ συναντῶντες ἡμᾶς καθ’ ὁδόν, ἐγκαταλελειμμένα καὶ ἀπεριποίητα.

Καὶ ἐχρειάσθη καιρός, ἐχρειάσθησαν αἱ νοθεσῖαι καὶ ἐπιπλήξεις τῆς ἐκκλησίας, ὅπως συνέλθη εἰς ἑαυτὴν καὶ ἐνθυμηθῇ τὰ ἐπιζῶντα τέκνα της, καὶ ἀναλάβῃ τὰ οἰκιακά της καθήκοντα. Ἄλλὰ τότε παρετήρησε ποὺ μᾶς εἶχε καταντήσει ἢ μακρὰ τῆς ἀδελφῆς μας ἀσθένεια. Ἡ χρηματικὴ μας περιουσία κατηναλώθη εἰς ἰατροὺς καὶ ἰατρικά. Πολλὰ χράμια καὶ κηλίμια, ἔργα τῶν ἰδίων αὐτῆς χειρῶν, τὰ εἶχε πωλήσει δι’ ἀσήμαντα ποσὰ, ἢ τὰ εἶχε δώσει ὡς ἀμοιβὴν εἰς τοὺς γόητας καὶ τὰς μαγίσσας. Ἄλλα μᾶς τὰ ἔκλεψαν αὐτοὶ καὶ οἱ ὅμοιοί των, ἐπωφελούμενοι ἐκ τῆς ἀνεπιβλεψίας, ἣτις ἐπεκράτησεν ἐν τῷ οἴκῳ μας. Πρὸς ἐπίμετρον ἐξηντλήθησαν καὶ αἱ προμήθειαι τῶν ζωοτροφιῶν μας καὶ ἡμεῖς δὲν εἶχομεν πλέον πόθεν νὰ ζήσωμεν.

Ἐν τούτοις αὐτὸ, ἀντὶ νὰ πτοήσῃ τὴν μητέρα μας, τῇ ἀπέδωκεν ἀπεναντίας διπλὴν τὴν δραστηριότητα, ἣν εἶχε πρὶν ἀσθενήσει τὸ Ἄννιῳ. Ἐμετρίασεν, ἢ κυρίως εἶπεῖν, συνεχάλυψε τὸ πένθος της· ὑπερενίκησε τὴν ἀτολμίαν τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ

φύλου της, και, λαβοῦσα τὴν δικέλλαν ἀνὰ χειράς, ἤρχισε νὰ ξενοδουλεύῃ, ὡς ἔαν δὲν εἶχε γνωρίσει ποτὲ τὸν ἄνετον καὶ ἀνεξάρτητον βίον. Ἐπὶ πολὺ χρόνον μᾶς διέτρεφε διὰ τοῦ ἰδρώτος τοῦ προσώπου της. Τα ἡμερομίσθια ἦσαν μικρὰ καὶ αἱ ἀνάγκαι μας μεγάλαι, ἀλλ' ὁμως εἰς κανένα ἐξ ἡμῶν δὲν ἐπέτρεψε νὰ τὴν ἀνακουφίσῃ συνεργαζόμενος.

Σχέδια περὶ τοῦ μέλλοντος ἡμῶν ἐγίνοντο καὶ ἐπεθεωροῦντο καθ' ἑσπέραν παρὰ τὴν ἐστίαν. Ὁ μεγαλιέτερος μου ἀδελφὸς ὠφείλε νὰ μάθῃ τὴν τέχνην τοῦ πατρός μας, διὰ νὰ λάβῃ ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ τὸν τόπον ἐκείνου. Ἐγὼ ἔμελλον ἢ μᾶλλον ἤθελον νὰ ξενιτευθῶ καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἀλλὰ πρὸ τούτου ἔπρεπε νὰ μάθωμεν ὅλοι τὰ γράμματα μας, ἔπρεπε νὰ ξεσχολήσωμεν. Διότι, ἔλεγεν ἡ μήτηρ μας, ἄνθρωπος ἀγράμματος, ξῦλον ἀπελέκητον.

Αἱ οἰκονομικαὶ μας δυσχέρειαι ἐκορυφώθησαν, ὅταν ἐπῆλθεν ἀνομβρία εἰς τὴν χώραν καὶ ἀνέβησαν αἱ τιμαὶ τῶν τροφίμων. Ἀλλ' ἡ μήτηρ, ἀντὶ ν' ἀπελπισθῇ περὶ τῆς διατροφῆς ἡμῶν αὐτῶν, ἐπηύξησε τὸν ἀριθμὸν μας δι' ἑνὸς ξένου κορασίου, τὸ ὁποῖον μετὰ μακρᾶς προσπαθείας κατῶρθωσε νὰ υἰοθέτησῃ. Τὸ γεγονός τοῦτο μετέβαλε τὸ μονότονον καὶ αὐστηρὸν τοῦ οἰκογενειακοῦ ἡμῶν βίου, καὶ εἰσήγαγεν ἐκ νέου ἀρκετὴν ζωηρότητα.

Ἦδη αὐτὴ ἡ υἰοθέτησις ἐγένετο πανηγυρικῆ. Ἡ μήτηρ μου ἐφόρεσε διὰ πρώτην φοράν τὰ γιορτερά της καὶ μας ὠδήγησεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καθαροῦς καὶ κτενισμένους, ὡς ἔαν ἐπρόκειτο νὰ μεταλάβωμεν. Μετὰ τὸ τέλος τῆς λειτουργίας, ἐστάθημεν ὅλοι πρὸ τῆς εἰκόνης τοῦ Χριστοῦ, καὶ αὐτοῦ, ἐν μέσῳ τοῦ περιεστῶτος λαοῦ, ἐνώπιον τῶν φυσικῶν αὐτοῦ γονέων, παρέλαβεν ἡ μήτηρ μου τὸ θετὸν αὐ-

τῆς θυγάτριον ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἱερέως, ἀφοῦ πρῶτον ὑπεσχέθη εἰς ἐπήκοον πάντων, ὅτι θέλει ἀγαπήσει καὶ ἀναθρέψει αὐτὸ, ὡς ἐὰν ἦτο σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς καὶ ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων τῆς.

Ἡ εἴσοδος τοῦ εἰς τὸν οἶκον μας ἐγένετο οὐχ ἤττον ἐπιβλητικὴ καὶ τρόπον τινὰ ἐν θριάμβῳ. Ὁ πρωτόγερος τοῦ χωρίου καὶ ἡ μήτηρ μου προηγέθησαν μετὰ τοῦ κορασίου, ἔπειτα ἡρχόμεθα ἡμεῖς. Οἱ συγγενεῖς μας καὶ οἱ συγγενεῖς τῆς νέας ἀδελφῆς μας ἠκολούθησαν μέχρι τῆς αὐλείου ἡμῶν θύρας. Ἐξωθεν αὐτῆς ὁ πρωτόγερος ἐσήκωσεν τὸ κοράσιον ὑψηλὰ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ καὶ τὸ ἔδειξεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς εἰς τοὺς παρισταμένους. Ἐπειτα ἠρώτησε μεγαλοφώνως:

- Ποῖος ἀπὸ ‘σᾶς εἶναι ἢ ἐδικὸς ἢ συγγενῆς ἢ γονιὸς τοῦ παιδιοῦ τούτου περισσότερο ἀπὸ τὴν Δεσποινῶν τὴν Μηχαλιέσσα κι’ ἀπὸ τοὺς ἐδικούς τῆς;

Ὁ πατὴρ τοῦ κορασίου ἦτον ὠχρὸς καὶ ἔβλεπε περίλυπος ἐμπρὸς τοῦ. Ἡ σύζυγός τοῦ ἔκλαιεν ἀκουμβημένη εἰς τὸν ὦμον τοῦ. Ἡ μήτηρ μου ἔτρεμεν ἐκ τοῦ φόβου μήπως ἀκουσθῆ καμμία φωνή -Ἐγώ! -καὶ ματαιώσῃ τὴν εὐτυχίαν τῆς.

Ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἀπεκρίθη. Τότε οἱ γονεῖς τοῦ παιδιοῦ ἠσπάσθησαν αὐτὸ διὰ τελευταίαν φορὰν καὶ ἀνεχώρησαν μετὰ τῶν συγγενῶν των. Ἐνῶ οἱ εἰδικοί μας μετὰ τοῦ πρωτογέρου εἰσῆλθον καὶ ἐξενίσθησαν παρ’ ἡμῖν.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἡ μήτηρ μας ἤρχισε νὰ ἐπιδαφιλεύῃ εἰς τὴν θετὴν μας ἀδελφὴν τόσας περιποιήσεις, ὅσων ἴσως δὲν ἤξιώθημεν ἡμεῖς εἰς τὴν ἡλικίαν τῆς καὶ εἰς καιροὺς πολὺ εὐτυχεστέρου. Ἐνῶ δε μετ’ ὀλίγον χρόνον ἐγὼ μὲν ἐπλανώ-

μην νοσταλγῶν ἐν τῇ ξένῃ, οἱ δὲ ἄλλοι μου ἀδελφοὶ ἐταλαιπωροῦντο κακοκοιμώμενοι εἰς τὰ ἐργαστήρια τῶν μαστόρων, τὸ ξένον κοράσιον ἐβασίλευεν εἰς τὸν οἶκον μας, ὡς ἐὰν ἦτον ἐδικὸς του.

Οἱ μικροὶ τῶν ἀδελφῶν μου μισθοὶ θὰ ἐξήρκουν πρὸς ἀνακούφισιν τῆς μητρός, ἐφ' ᾧ καὶ τῇ ἐδίδοντο. Ἄλλ' ἐκείνη, ἀντὶ νὰ τοὺς δαπανᾷ πρὸς ἀνάπαυσίν της, ἐπροίκιζε δι' αὐτῶν τὴν θετὴν της θυγατέρα καὶ ἐξηκολούθει ἐργαζομένη πρὸς διατροφήν της. Ἐγὼ ἔλειπον μακράν, πολὺ μακράν, καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἡγνόουν τί συνέβαινεν εἰς τὸν οἶκον μας. Πρὶν δὲ κατορθώσω νὰ ἐπιστρέψω, τὸ ξένον κοράσιον ηὐξήθη, ἀνετράφη, ἐπροικίσθη καὶ ὑπανδρεύθη, ὡς ἐὰν ἦτον ἀληθῶς μέλος της οἰκογενείας μας.

Ὁ γάμος αὐτῆς, ὅστις φαίνεται ἐπίτηδες ἐπεσπεύθη, ὑπῆρξεν ἀληθῆς χαρὰ τῶν ἀδελφῶν μου. Οἱ δυστυχεῖς ἀνέπνευσαν, ἀπαλλαγέντες ἀπὸ τὸ πρόσθετον φορτίον. Καὶ εἶχον δίκαιον. Διότι ἡ κόρη ἐκείνη, ἐκτὸς ὅτι ποτὲ δὲν ἠσθάνθη πρὸς αὐτοὺς ἀδελφικὴν τινα στοργήν, ἐπιτέλους ἀπεδείχθη ἀχάριστος πρὸς τὴν γυναῖκα, ἣτις περιεποιήθη τὴν ζωὴν αὐτῆς μὲ τοσαύτην φιλοστοργίαν, ὅσην ὀλίγα γνήσια τέκνα ἐγνώρισαν. Εἶχον λόγους λοιπὸν οἱ ἀδελφοί μου νὰ εἶναι εὐχαριστημένοι καὶ εἶχον λόγους νὰ πιστεύσουν, ὅτι καὶ ἡ μήτηρ ἀρκετὰ ἐδιδάχθη ἐκ τοῦ παθήματος ἐκείνου. Ἄλλ' ὅποια ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξις των, ὅταν, ὀλίγας μετὰ τοὺς γάμους ἡμέρας, τὴν εἶδον νὰ ἔρχεται εἰς τὴν οἰκίαν, σφίγγουσα τρυφερῶς εἰς τὴν ἀγκάλην της ἓν δεύτερον κοράσιον, ταύτην τὴν φορὰν ἐν σπαργάνοις!

- Τὸ κακότυχο! ἀνεφώνει ἡ μήτηρ μου, κύπτουσα συμπαθητικῶς ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ νηπίου, δὲν τὸ ἔφθανε πῶς ἐγεννήθη κοιλιάρφانو, μόν' ἀπέθανε καὶ ἡ μάνα του καὶ

ἄφηκε μὲς' στὴ στράτα! Καί, εὐχαριστημένη τρόπον τινὰ ἐκ τῆς ἀτυχοῦς ταύτης συμπτώσεως, ἐπεδείκνυε τὸ λάφυρόν της θριαμβευτικῶς πρὸς τοὺς ἐνεοὺς ἐκ τῆς ἐκπλήξεως ἀδελφούς μου.

Τὸ υἱκὸν σέβας ἦτο πολὺ, καὶ ἡ αὐθεντεία τῆς μητρὸς μεγάλη, ἀλλ' οἱ πτωχοὶ ἀδελφοί μου ἦσαν τόσον ἀπογοητευμένοι, ὥστε δὲν ἐδίστασαν νὰ ὑποδείξουν εὐσχήμως πως εἰς τὴν μητέρα των, ὅτι καλὸν θὰ ἦτο νὰ παραιτηθῆ τοῦ σκοποῦ της. Ἀλλὰ τὴν εὖρον ἀμετάπειστον. Τότε ἐδήλωσαν φανερὰ τὴν δυσαρέσκειάν των καὶ τῇ ἠρνήθησαν τὴν διαχείρισιν τοῦ βαλαντίου των. Ὅλα εἰς μάτην.

- Μὴ μοῦ φέρετε τίποτε, ἔλεγεν ἡ μήτηρ μου, ἐγὼ δουλεύω καὶ τὸ θρέφω, ὅταν πῶς ἔθρεψα καὶ σᾶς. Καὶ ὅταν ἔλθῃ ὁ Γιωργῆς μου ἀπ' τὴν ξενιτειά, θὰ τὸ προικίσῃ καὶ θὰ τὸ 'πανδρέψῃ. Ἄμ' τί θαρρεῖτε! Ἐμένα τὸ παιδί μου μὲ τὸ ὑποσχέθηκε. -Ἐγὼ, μάνα, θὰ σὲ θρέφω καὶ σένα καὶ τὸ ψυχοπαίδι σου. -Ναί! ἔτσι μὲ τὸ εἶπε, ποῦ νᾶχῃ τὴν εὐχή μου!

Ὁ Γιωργῆς ἤμην ἐγὼ. Καὶ τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην τὴν εἶχον δώσει ἀληθῶς, ἀλλὰ πολὺ προτῆτερα.

Ἦτο καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ μήτηρ μας εἰργάζετο διὰ νὰ θρέψῃ τὴν πρώτην μας θετὴν ἀδελφὴν καθὼς καὶ ἡμᾶς. Ἐγὼ τὴν συνώδευον κατὰ τὰς διακοπὰς τῶν μαθημάτων, παίζων παρ' αὐτῇ, ἐνῶ ἐκείνη ἔσκαπτεν ἢ ἐξεβοτάνιζεν. Μίαν ἡμέραν διακόψαντες τὴν ἐργασίαν ἐπεστρέφομεν ἀπὸ τοὺς ἀγροὺς φεύγοντες τὸν ἀφόρητον καύσωνα, ὑφ' οὗ ὀλίγον ἔλειψε νὰ λιποθυμήσῃ ἡ μήτηρ μου. Καθ' ὁδὸν κατελήφθημεν ὑπὸ ραγδαιοτάτης βροχῆς, ἐξ ἐκείνων, αἵτινες συμβαίνουσι παρ' ἡμῖν συνήθως, μετὰ προηγηθείσαν ὑπερβολικὴν ζέστην ἢ λαύ-

ραν, καθὼς τὴν ὀνομάζουσι οἱ συντοπῖται μου. Δὲν ἤμεθα πλέον πολὺ μακρὰν τοῦ χωρίου, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ διαβῶμεν ἕνα χεῖμαρρον, ὅστις πλημμυρήσας ἐκατέβαινε ὀρμητικώτατος. Ἡ μήτηρ μου ἠθέλησε νὰ με σηκώσῃ εἰς τὸν ὄμιον της. Ἀλλ' ἐγὼ ἀπεποιήθην.

- Εἶσαι ἀδύνατη ἀπὸ τὴ λιποθυμία, τῇ εἶπον. Θὰ με ρίψῃς μεσ' στὸν ποταμό.

Καὶ ἐσήκωσα τὰ φορέματά μου καὶ εἰσῆλθον δρομαῖος εἰς τὸ ρεῦμα, πρὶν ἐκείνη προφθάσῃ νὰ με κρατήσῃ. Εἶχον ἐμπιστευθῆ εἰς τὰς δυνάμεις μου πλέον ἢ ὅτι ἔπρεπε. Διότι πρὶν σκεφθῶ νὰ ὑποχωρήσω, τὰ γόνατά μου ἐλύγισαν, οἱ πόδες μου ἔχασαν τὸ στήριγμα των, καὶ, ἀνατραπείς, παρεσύρθην ὑπὸ τοῦ χεῖμαρρου ὡς κέλυφος καρούου.

Μία σπαρακτικὴ κραυγὴ φρίκης εἶναι πᾶν ὅτι ἐνθυμοῦμαι ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα. Ἦτον ἡ φωνὴ τῆς μητρός μου, ἣτις ἐρρίφθη εἰς τὰ ρεύματα διὰ νὰ με σώσῃ. Πῶς δὲν ἔγεινα αἰτία νὰ πνιγῆ καὶ ἐκείνη μετ' ἐμοῦ, εἶναι θαύμα. Διότι ὁ χεῖμαρρος ἐκεῖνος ἔχει κακὴν φήμην παρ' ἡμῖν. Καὶ ὅταν λέγουν περὶ τινος “τὸν ἐπῆρε τὸ ποτάμι”, ἐννοοῦν ὅτι ἐπνίγη εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν χεῖμαρρον. Καὶ ὅμως ἡ μήτηρ λιγόθυμος καθὼς ἦτο, κατάκοπος, βεβαρημένη ἀπὸ ἐπαρχιακὰ φορέματα, ἱκανὰ νὰ πνίξουν καὶ τὸν δεξιώτερον κολυμβητὴν, δὲν ἐδίστασε νὰ ἐκθέσῃ τὴν ζωὴν αὐτῆς εἰς κίνδυνον. Ἐπρόκειτο νὰ με σώσῃ, καὶ ἄς ἦμην ἐκεῖνο της τὸ τέκνον, τὸ ὁποῖον προσέφερεν ἄλλοτε εἰς τὸν θεὸν ὡς ἀντάλλαγμα ἀντὶ τῆς θυγατρὸς της.

Ὅταν ἔφθασεν εἰς τὸν οἶκον καὶ με ἀπέθεσε χαμαὶ ἀπὸ τὸν ὄμιον της, ἦμην ἀκόμη παραζαλισμένος. Διὰ τοῦτο, ἀντὶ νὰ αἰτιαθῶ τὴν ἀπρονοησίαν μου διὰ τὸ συμβάν, ἀπέδωκα αὐτὸ

εἰς τὰς ἐργασίας τῆς μητρὸς μου.

- Μὴ δουλεύεις πιὰ, μάνα, τῇ εἶπον, ἐνῶ ἐκείνη μ' ἐνέδυε στεγνὰ φορέματα.

- Ἄμ' ποιὸς θὰ μᾶς θρέψη, παιδί μου, ἄν δὲν δουλεύω ἐγώ;
- Ἠρώτησεν ἐκείνη στενάξασα.

- Ἐγώ, μάνα! ἐγώ! - τῇ ἀπήνησα τότε μετὰ παιδικοῦ στόμφου.

- Καὶ τὸ ψυχοπαίδι μας;

- Κ' ἐκεῖνο ἐγώ!

Ἡ μήτηρ ἐμειδίασεν ἀκουσίως, διὰ τὴν ἐπιβλητικὴν στάσιν, ἣν ἔλαβον προφέρων τὴν διαβεβαίωσιν ταύτην. Ἐπειτα διέκοψε τὴν ὁμιλίαν ἐπειποῦσα·

- Ἄμ' θρέψε δὰ πρῶτα τὸν ἑαυτό σου καὶ ὕστερα βλέπουμε.

Δὲν παρῆλθε πολὺς καιρὸς καὶ ἀπηρχόμην εἰς τὰ ξένα.

Ἡ μήτηρ βεβαίως οὐδ' ἐσημείωσε καὶ τὴν ὑπόσχεσιν ἐκείνην. Ἐγὼ ὅμως ἐνθυμούμην πάντοτε, ὅτι ἡ αὐταπάρνησίς της μοὶ ἐχάρισε διὰ δευτέραν φορὰν τὴν ζωὴν, τὴν ὁποίαν τῇ ὤφειλον. Διὰ τοῦτο εἶχον τὴν ὑπόσχεσιν ἐκείνην ἐπὶ τῆς καρδίας μου, καὶ ὅσον ἐμεγάλωνα, τόσῳ σπουδαιότερον ἐνόμιζα τὸν ἑαυτόν μου ὑποχρεωμένον πρὸς ἐκπλήρωσίν της.

- Μὴν κλαίγῃς μητέρα, τῇ εἶπον ἀναχωρῶν. Ἐγὼ πηγαίνω πιὰ νὰ κάμω παρᾶδες. ἔννοια σου! Ἀπὸ τώρα καὶ νὰ πάγῃ θὰ σέ

θρέφω και σένα και τὸ παραπαίδι σου. Ἀλλά, ἀκούεις; Δὲν θέλω πιά νὰ δουλεύης!

Δὲν ἤξευρον ἀκόμη ὅτι δεκαετὲς παιδίον ὄχι τὴν μητέρα, ἀλλ' οὐδὲ τὸν ἑαυτὸν του δὲν δύναται νὰ θρέψῃ. Καὶ δὲν ἐφантаζόμην, ὁποῖαι φοβεραὶ περιπέτειαι μὲ περιέμενον καὶ πόσας πικρίας ἔμελλον ἀκόμη νὰ ποτίσω τὴν μητέρα μου διὰ τῆς ξενιτείας ἐκείνης, δι' ἧς ἤλπιζον νὰ τὴν ἀνακουφίσω. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὄχι μόνον βοήθειαν, ἀλλ' οὐδὲ μίαν ἐπιστολὴν κατώρθωσα νὰ τῇ στείλω. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη παρεμόνευεν εἰς τοὺς δρόμους, ἐρωτῶσα τοὺς διαβάτας μὴ μὲ εἶδον πουθενά. Πότε τῇ ἔλεγον, ὅτι ἐδυστύχησα ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐτούρχευσά.

- Νὰ φᾶνε τὴ γλῶσσα τοὺς ποὺ τῶβγαλαν! - Ἀπεκρίνετο ἡ μήτηρ μου. Αὐτὸς ποῦ λένε, δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἦτον τὸ παιδί μου!
- Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐκλείετο περίτρομος εἰς τὸ εἰκονοστάσιόν μας, καὶ προσηύχετο δακρυροοῦσα πρὸς τὸν Θεόν, διὰ νὰ μὲ φωτίσῃ νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν πίστιν τῶν πατέρων μου.

Πότε τῇ ἔλεγον, ὅτι ἐναυάγησα εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Κύπρου, καὶ ἐπαιτῶ ρακένδυτος εἰς τοὺς δρόμους.

- Φωτιά νὰ τοὺς κάψῃ, ἀπεκρίνετο ἐκείνη. Τὸ λὲν ἀπὸ τῆ ζούλια τοὺς. Τὸ παιδί μου θενάκανε κατάστασι καὶ πᾶ' στὸν Ἅγιο Τάφο.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐξήρχετο εἰς τοὺς δρόμους, ἐξετάζουσα τοὺς διαβατικούς ἐπαίτας, καὶ μετέβαινεν ὅπου ἤκούετο κανεὶς καραβοτσακισμένος μὲ τὴν θλιβεράν ἐλπίδα ν' ἀνακαλύψῃ ἐν αὐτῷ τὸ ἴδιον τῆς τέκνον, μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν τὰ στερήματά της, ὅπως τὰ εὔρω ἐγὼ εἰς τὰ ξένα ἀπὸ

τάς χειράς τῶν ἄλλων. Καί ὅμως, ὁσάκις ἐπρόκειτο περὶ τῆς θετῆς αὐτῆς θυγατρὸς, τὰ ἐλησμόνει ὅλα ταῦτα καὶ ἐφοβέριζε τοὺς ἀδελφοὺς μου, ὅτι ἐλθῶν ἐγὼ ἀπὸ τὰ ξένα θὰ τοὺς ἐντροπιάσω διὰ τῆς γενναιότητός μου, καὶ θὰ προικίσω καὶ θὰ ὑπανδρεύσω τὴν κόρην τῆς ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει.

- Ἔ; Ἄμ' τί θαρρεῖτε! Ἐμένα τὸ παιδί μου μὲ τὸ ὑποσχέθηκε!
Ἄς ἔχη τὴν εὐχή μου!

Εὐτυχῶς αἱ κακαὶ ἐκείναι εἰδήσεις δὲν ἦσαν ἀληθεῖς. Καὶ ὅταν, μετὰ μακρὰν ἀπουσίαν, ἐπέστρεφα εἰς τὸν οἶκον μας, ἤμην εἰς θέσιν νὰ ἐκπληρώσω τὴν ὑπόσχεσίν μου, ὡς πρὸς τὴν μητέρα μου κἄν, ἢ ὁποῖα ἦτο τόσον ὀλιγαρκῆς. Ὡς πρὸς τὸ ψυχοπαίδι τῆς ὅμως δὲν μ' εὔρε τόσον πρόθυμον, ὅσον ἤλπιζεν. Ἀπ' ἐναντίας μόλις εἶχον φθάσει καὶ ἐξεφράσθην ἐναντίον τῆς διατηρήσεώς του, πρὸς μεγίστην τῆς μητρός μου ἐκπληξίν. Εἶναι ἀληθές ὅτι δὲν ἤμην κυρίως ἐναντίος τῆς ἀδυναμίας τῆς μητρός μου. Τὴν πρὸς τὰ κοράσια κλίσιν τῆς τὴν εὐρισκον σύμφωνον πρὸς τὰ αἰσθήματα καὶ τοὺς πόθους μου. Τίποτε ἄλλο δὲν ἐπεθύμουν περισσότερο, παρὰ νὰ εὕρω ἐπιστρέφων εἰς τὸν οἶκον μας μίαν ἀδελφήν, τῆς ὁποίας ἡ φαιδρὰ μορφὴ κ' αἱ συμπαθητικαὶ φροντίδες νὰ ἐξορίσουν ἀπὸ τῆς καρδίας μου τὴν ἐκ τῆς μονώσεως μελαγχολίαν, καὶ νὰ ἐξαλείψουν ἀπὸ τῆς μνήμης μου τὰς κακοπαθείας ὅσας ὑπέστην ἐν τῇ ξένη. Πρὸς ἀνταλλαγὴν ἐγὼ θὰ ἐπροθυμούμην νὰ τη διηγῶμαι τὰ θαυμάσια τῶν ξένων χωρῶν, τὰς περιπλανήσεις καὶ τὰ κατορθώματά μου, καὶ θὰ ἤμην πρόθυμος νὰ τῇ ἀγοράζω ὅτι ἀγαπᾷ· νὰ τὴν ὀδηγῶ εἰς τοὺς χοροὺς καὶ τὰς πανηγύρεις· νὰ τὴν προικίσω, καὶ τέλος νὰ χορεύσω εἰς τοὺς γάμους τῆς.

Ἀλλὰ τὴν ἀδελφήν ταύτην τὴν ἐφανατζόμην ὠραίαν καὶ συ-

μπαθητικήν, ανεπτυγμένην καὶ ἔξυπνον, μὲ γράμματα, μὲ χειροτεχνήματα, μὲ ὅλας ἐν γένει τὰς ἀρετὰς ὅσας εἶχον αἱ κόραι τῶν χωρῶν, ὅπου ἔζων μέχρι τότε. Καὶ ἀντὶ τούτων ὄλων τί εὔρον; Ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον. Ἡ θετὴ μου ἀδελφὴ ἦτον ἀκόμη μικρά, καχεκτική, κακοσχηματισμένη, κακόγνωμος, καὶ πρὸ πάντων δύσνους, τόσον δύσνους, ὥστε εὐθὺς ἐξ' ἀρχῆς μ' ἐνέπνευσεν ἀντιπάθειαν.

- Δός του 'πίσου τὸ Κατερινιῶ, ἔλεγον μίαν ἡμέραν εἰς τὴν μητέρα μου. Δός το 'πίσου, ἂν μ' ἀγαπᾶς. Αὐτὴν τὴν φορὰν σὲ τὸ λέγω μὲ τὰ σωστά μου! Ἐγὼ θὰ σὲ φέρω μίαν ἄλλην ἀδελφὴ ἀπὸ τὴν Πόλι. Ἐνα εὐμορφο κορίτσι, ἓνα ἔξυπνο, ποὺ νὰ στολίσῃ μίαν ἡμέρα τὸ σπίτι μας.

Ἐπειτα περιέγραφα μὲ τὰ ζωηρότερα χρώματα ὁποῖον θὰ ἦτο τὸ ὄρφανόν, τὸ ὁποῖον ἔμελλον νὰ τῆς φέρω, καὶ πόσον πολὺ θὰ τὸ ἠγάπων.

Ὅταν ὕψωσα τὰ βλέμματά μου πρὸς αὐτὴν, εἶδον μετ' ἐκπλήξεώς μου, ὅτι τὰ δάκρυά της ἔρρεον σιγαλὰ καὶ μεγάλα ἐπὶ τῶν ὠχρῶν αὐτῆς παρειῶν, ἐνῶ οἱ ταπεινωμένοι της ὀφθαλμοὶ ἐξέφραζον μίαν ἀπερίγραπτον θλίψιν!

- ὦ! εἶπε μετ' ἀπελπιστικῆς ἐκφράσεως. Ἐνόμισα ὅτι σὺ θὰ ἀγαπήσῃς τὴν Κατερινιῶ περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ, ἀπατήθηκα! Ἐκεῖνοι δὲν θέλουν διόλου ἀδελφὴν, καὶ σὺ θέλεις μίαν ἄλλην. Καὶ τί φταίγει τὸ φτωχὸ, 'σὰν ἔγεινεν ὅπως τὸ ἔπλασεν ὁ Θεός. Ἄν εἶχες μίαν ἀδελφὴν ἀσχημην καὶ μὲ ὀλίγον νοῦν, θὰ τὴν ἔβγαζες δι' αὐτὸ μέσα 'στοὺς δρόμους, γὰρ νὰ πάρῃς μίαν ἄλλην, εὐμορφὴν καὶ γνωστικὴν;

- Ὅχι, μητέρα! Βέβαια ὄχι! ἀπήνησα ἐγὼ. Μὰ ἐκεῖνη θὰ ἦτο

παιδί σου, καθὼς καὶ ἐγώ. Ἐνῶ αὐτὴ δὲν σοῦ εἶναι τίποτε.
Μᾶς εἶναι ὅλως διόλου ξένη.

- Ὅχι! ἀνεφώνησε ἡ μήτηρ μου μετὰ λυγμῶν, ὄχι! Δεν εἶναι
ξένο τὸ παιδί! Εἶναι ἴδιό μου! τὸ ἐπῆρα τριῶν μηνῶν ἀπὸ
ἄνω ἀπὸ τὸ λείψανο τῆς μάνας του· καὶ ὁσάκις ἔκλαιγε,
τοῦ ἔβαζα τὸ βυζί μου ἔστω στόμα του, γιὰ νὰ τὸ πλανέσω
καὶ τὸ ἐτύλιξα μὲς ἑστὰ σπάργανά σας, καὶ τὸ ἐκοίμησα
μὲς ἑστὴν κούνια σας. Εἶναι ἴδιό μου τὸ παιδί, καὶ εἶναι
ἀδελφὴ σας!

Μετὰ τὰς λέξεις ταύτας, τὰς ὁποίας ἐπρόφερον ἰσχυρῶς καὶ
μετ' ἐπιβλητικοῦ τρόπου, ὕψωσεν τὴν κεφαλὴν αὐτῆς καὶ μὲ
παρητήρησεν ἀσκαρδαμυκτί. Ἐπερίμενε προκλητικῶς τὴν
ἀπάντησίν μου. Ἄλλ' ἐγὼ δὲν ἐτόλμησα νὰ προφέρω λέξιν.
Τότε ἐχαμήλωσε πάλι τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐξηκολούθησε
μὲ ἀσθενῆ φωνὴν καὶ θλιβερὸν τόνον.

- Ἐ! τί νὰ γείνη! Κ' ἐγὼ τὸ ἤθελα καλλίτερο, μὰ -ἡ ἁμαρτία
μου, βλέπεις, δὲν ἐσώθηκεν ἀκόμη. Καὶ τὸ ἔκαμεν ὁ Θεὸς
τέτοιο, διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὴν ὑπομονή μου, καὶ νὰ μὲ χωρέσῃ.
Εὐχαριστῶ σέ, Κύριε!

Καὶ ταῦτα λέγουσα, ἔθηκε τὴν δεξιὰν ἐπὶ τοῦ στήθους, ὕψωσε
τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς πλήρεις δακρῦων πρὸς τὸν οὐρανόν,
καὶ ἔμεινεν οὕτως ἐπὶ τινὰς στιγμὰς σιγῶσα.

- Κάτι θὰ ἔχῃς ἐπὶ τὴν καρδιά, μητέρα, εἶπον τότε μετὰ τινος
δειλίας. Μὴ θυμώνης!

Καὶ λαβὼν ἐφίλησα τὴν παγερᾶν αὐτῆς χεῖρα πρὸς ἐξίλέωσιν.

- Ναί! εἶπεν ἐκείνη ἀποφασιστικῶς. Ἔχω κάτι ἐδῶ μέσα βαρὺ, πολὺ βαρὺ, παιδί μου! Ὡς τώρα τὸ γνωρίζει μόνον ὁ Θεὸς καὶ ὁ πνευματικὸς μου. Ἐσὺ εἶσαι διαβασμένος καὶ συντυχαίνεις καμμιά φορὰ ἄν τὸν ἴδιο τὸν πνευματικὸ, καὶ καλλίτερα. Σήκω, κλείσε τὴ θύρα, καὶ κάτσε νὰ σὲ τὸ ἄνω, ἴσως μὲ παρηγόρησης ὀλίγο, ἴσως μὲ λυπηθῆς, καὶ ἀγαπήσης τὸ Κατερινιώ, ἄν νᾶταν ἀδελφή σου.

Οἱ λόγοι οὗτοι, καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον τοὺς ἐπρόφερον, ἐνέβαλον τὴν καρδίαν μου εἰς μεγάλην ταραχήν. Τί εἶχε νὰ μ' ἐμπιστευθῆ ἡ μήτηρ μου χωριστὰ ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς μου; Ὅλας τὰς κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου δυστυχίας της μοι τὰς εἶχεν ἀφηγηθῆ. Ὅλον τὸν προτοῦ της βίον τὸν ἐγνώριζον ὡς ἀν παραμῦθι. Τί ἦτο λοιπὸν αὐτὸ ποὺ μᾶς ἀπέκρυπτε μέχρι τοῦδε; ποὺ δὲν ἐτόλμησε νὰ φανερώσῃ εἰς κανένα πλὴν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ της; Ὅταν ἐπανῆλθον νὰ καθίσω πλησίον της, ἔτρεμον τὰ γόνατά μου ἐξ ἀορίστου ἀλλ' ἰσχυροῦ τινος φόβου. Ἡ μήτηρ μου ἐκρέμασε τὴν κεφαλὴν, ὡς κατάδικος, ὅστις ἴσταται ἐνώπιον τοῦ κριτοῦ του μὲ τὴν συναίσθησιν τρομεροῦ τινὸς ἐγκλήματος.

- Τὸ ἄθυμάς τὸ Ἄννιό μας; μὲ ἠρώτησε μετὰ τινὰς στιγμὰς πληκτικῆς σιωπῆς.

- Μάλιστα, μητέρα! Πῶς δὲν τὸ ἄθυμάς! ἦταν ἡ μόνη μας ἀδελφή, κ' ἐξεψύχησεν ἐμπρὸς στὰ ἄμματα μου.

- Ναί! μὲ εἶπεν, ἀναστενάξασα βαθέως, ἀλλὰ δὲν ἦτο τὸ μόνον μου κορίτσι! Ἐσὺ εἶσαι τέσσαρα χρόνια μικρότερος ἀπὸ τὸ Χρηστάκη. Ἐνα χρόνον κατόπιν του ἔκαμα τὴν πρώτη μου θυγατέρα.

Ἦταν τότε κοντά, ‘πού ἐπαντρολογιέτο ὁ Φώτης ὁ Μυλωνᾶς. Ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας σου παράργησε τὸ γάμο τους, ὡς ‘πού ν’ ἀποσαραντήσω ἐγὼ, γιὰ νὰ τοὺς στεφανώσουμε μαζί. Ἦθελε νὰ μὲ ‘βγάλη καὶ μένα στὸν κόσμο, γιὰ νὰ χαρῶ ‘σὰν ‘πανδρευμένη, ἀφοῦ κορίτσι δὲν μ’ ἀφῆκεν ἢ γιαγιά σου νὰ χαρῶ. Τὸ πρωὶ τους ‘στεφανώσαμε, καὶ τὸ βράδῳ ἦταν οἱ καλεσμένοι στὸ σπίτι τους· καὶ ἐπαίζαν τὰ βιολιά, καὶ ἔτρωγεν ὁ κόσμος μέσα στὴν αὐλῆ, κι’ ἐγύρνα ἢ κανάτα μὲ τὸ κρασί ἀπὸ χέρι σὲ χέρι. Καὶ ἔκαμεν ὁ πατέρας σου κέφι, ‘σὰν διασκεδαστικὸς πού ἦταν ὁ μακαρίτης, καὶ μ’ ἔρριψε τὸ μανδύλι του, νὰ σηκωθῶ νὰ χορέψουμε. ‘Σὰν τὸν ἔβλεπα νὰ χορεύῃ, μοῦ ἄνοιγεν ἢ καρδιά μου, καὶ ‘σὰν νέα πού ἤμουνε, ἀγαποῦσα κ’ ἐγὼ τὸ χορὸ. Κ’ ἐχορέψαμε λοιπὸν κ’ ἐχόρεψαν καὶ οἱ ἄλλοι καταπόδι μας. Μὰ ἐμεῖς ἐχορέψαμε καὶ καλλίτερα καὶ πολύτερα. ‘Σαν ἐκοντέψανε τὰ μεσάνυχτα, ἐπῆρα τὸν πατέρα σου παράμερα καὶ τὸν εἶπα· ἄνδρα, ἐγὼ ἔχω παιδι ‘στὴν κούνια καὶ δὲν ‘μπορῶ πιά νὰ μείνω. Τὸ παιδι πεινᾷ· ἐγὼ ἐσπάργωσα. Πῶς νὰ τὸ βυζάξω μὲς’ ‘στὸν κόσμο καὶ μὲ τὸ καλὸ μου φόρεμα! Μείνε σύ, ἂν θέλῃς νὰ διασκεδάσῃς ἀκόμα. Ἐγὼ θὰ πάρω τὸ μωρὸ νὰ ‘πάγω ‘στὸ σπίτι.

- Ἦ, καλὰ γυναίκα! εἶπε ὁ σχωρεμένος, καὶ μ’ ἐπαπάρισε ‘πα στὸν ὦμο. Ἦλα, χόρεψε κι’ αὐτὸ τὸ χορὸ μαζί μου, καὶ ὕστερα πηγαίνουμε κ’ οἱ δύο. Τὸ κρασί ἄρχησε νὰ μὲ χτυπᾷ στὸ κεφάλι, καὶ ἀφορμῇ γυρεύω κι’ ἐγὼ νὰ φύγω.

‘Σαν ἐξεχορέψαμε κ’ ἐκείνο τὸ χορὸ, ἐπῆραμε τὴ στράτα.

Ὁ γαμβρὸς ἔστειλε τὰ παιχνίδια καὶ μας ἐξεπροβόδησαν ὡς τὸ μισὸ τὸ δρόμο. Μὰ εἶχαμε ἀκόμη πολὺ ὡς τὸ σπίτι. Γιατὶ ὁ γάμος ἔγινε ‘στὸν Καρσιμαχαλαῶ. Ὁ δοῦλος ἐπήγαινε

μπροστὰ μὲ τὸ φανάρι. Ὁ πατέρας σου ἐσήκωνε τὸ παιδί, καὶ ἔβαστοῦσε καὶ ἔμένα ἀπὸ τὸ χέρι.

- Ἐκουράσθης, βλέπω, γυναίκα!

- Ναὶ, Μιχαλιό. Ἐκουράσθηκα.

- Ἄιντε βάλ' ἀκόμα κομμάτι δύναμι, ὡς ποῦ νὰ φθάσουμε στὸ σπίτι, θὰ στρώσω τὰ στρώματα μοναχός μου. Ἐμετάνοιωσα ποῦ σ' ἔβαλα κ' ἐχόρεφες τόσο πολὺ.

- Δὲν πειράζει, ἄνδρα, τοῦ εἶπα. Τὸ ἔκαμα γιὰ τὸ χατήρι σου. Αὐριο ξεκουράζομαι πάλι.

Ἔτσι ἤρθαμε στὸ σπίτι. Ἐγὼ ἐφάσκιωσα κ' ἐβύζαξα τὸ παιδί κ' ἐκείνος ἔστρωσε. Ὁ Χρηστάκης ἐκοιμᾶτο μαζί μὲ τὴν Βενετειά, ποῦ τὴν ἀφήκα νὰ τὸν φυλάγη. Ἐσε ἄλιγο ἐπλαγιάσαμε καὶ ἔμεις. Ἐκεῖ, μέσα στὸν ὕπνο μου, μ' ἐφάνηκε πῶς ἔκλαψε τὸ παιδί. τὸ καὶμένο! εἶπα, δὲν ἔφαγε σήμερα χορταστικά. Καὶ ἀκούμβησα στὴν κούνια του νὰ τὸ βυζάξω. Μὰ ἤμουν πολὺ κουρασμένη καὶ δὲν ἔμποροῦσα νὰ κρατηθῶ. Τὸ ἔβγαλα λοιπὸν, καὶ τὸ ἔβαλα κοντά μου, μεσ' στὸ στρώμα, καὶ τοῦ ἔδωσα τὴ ρόγα στὸ στόμα του. Ἐκεῖ μὲ ἔξαναπῆρεν ὁ ὕπνος. Δὲν ἤξεύρω πόσην ὥρα ἤθελεν ὡς τὸ πουρνό. Μὰ ἔσαν ἐνοιωσα νὰ χαράξω - ἄς τὸ βάλω, εἶπα, τὸ παιδί στὸν τόπο του. Μὰ ἔκει ποῦ πῆγα νὰ τὸ σηκώσω, τί νὰ διῶ! τὸ παιδί δὲν ἐσάλευε!

Ἐξύπνησα τὸν πατέρα σου· τὸ ἔξεφασκίωσαμε, τὸ ἔζεστάναμε, τοῦ ἐτρίψαμε τὸ μυτούδι του, τίποτε! - ἦταν ἀπεθαμένο!

- Τὸ ἔπλάκωσες, γυναίκα, τὸ παιδί μου! - εἶπεν ὁ πατέρας σου,

καὶ τὸν ἐπῆραν τὰ δάκρυα. Τότε ἄρχησα ἐγὼ νὰ κλαίγω ἑστὰ δυνατὰ καὶ νὰ ξεφωνίζω. Μὰ ὁ πατέρας σου ἔβαλε τὸ χέρι του στὸ στόμα μου καὶ - Σούς! μὲ εἶπε. Τί φωνάζεις ἔτσι, βρὲ βῶδι; - Αὐτὸ μὲ τὸ εἶπε, Θεὸς σχωρὲς' τόνε. Τρία χρόνια εἴχαμε ἑπανδρευμένοι, κακὸ λόγο δὲν μὲ εἶπε. Κ' ἐκείνη τῆ στιγμῇ μὲ τὸ εἶπε. - Ἔ; Τί φωνάζεις ἔτσι; θέλεις νὰ ξεσηκώσης τὴ γειτονιά, νὰ ἑπῆ ὁ κόσμος πῶς ἐμέθυσε κ' ἐπλάκωσε τὸ παιδί σου;

Καὶ εἶχε δίκη, 'ποὺ ν' ἀγιάσουν τὰ χώματα ποῦ κοιτάται! Γιατὶ, ἂν τὸ μάθαιναν ὁ κόσμος, ἔπρεπε νὰ σχίσω τὴ γῆ νὰ ἔμβω μέσα ἀπὸ τὸ κακό μου. Ἀλλά, τί τὰ θέλεις! Ἡ ἁμαρτία εἶναι ἁμαρτία. Ἐὰν τὸ ἐθάψαμε τὸ παιδί, κ' ἐγυρίσαμεν ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, τότε ἄρχησε τὸ θρῆνος τὸ μεγάλο. Τότε πιὰ δὲν ἔκλαιγα κρυφά. - Εἶσαι νέα, καὶ θὰ κάμης κ' ἄλλα, μ' ἔλεγαν. Ὡς τὸσον ὁ καιρὸς ἑπερνοῦσε, καὶ ὁ Θεὸς δὲν μᾶς ἔδιδε τίποτε. Νά! ἔλεγα μέσα μου. Ὁ Θεὸς μὲ τιμωρεῖ, γιατί δὲν ἐστάθηκα ἄξια νὰ προφυλάξω τὸ παιδί 'ποὺ μ' ἔδωκε! Καὶ ἐντρεπόμενα τὸν κόσμο, καὶ ἐφοβούμενη τὸν πατέρα σου. Γιατὶ κ' ἐκεῖνος ὅλο τὸν πρῶτο χρόνο ἔκαμνε τάχα τὸν ἀλύπητο καὶ μ' ἐπαρηγοροῦσε, γιὰ νὰ μὲ δώσῃ θάρρος. Ὑστερα ὅμως ἄρχισε νὰ γίνεται σιγανὸς καὶ συλλογισμένος. Τρία χρόνια ἐπέρασαν, χωρὶς νὰ φάγω ψωμί νὰ ἑπάγῃ στὴν καρδιά μου. Ἐστὰ τρία χρόνια κ' ὕστερα ἑγεννήθηκες ἐσύ. - Ἦταν ἡ πολλὰ ἡ χάρις 'ποὺ ἐπῆρα. Ἐὰν ἑγεννήθηκες ἐσὺ ἐκατάκατσε ἡ καρδιά μου, μα δὲν ἡμέρεψε. Ὁ πατέρας σου σὲ ἤθελε κορίτσι. Καὶ μίαν ἡμέρα μὲ τὸ εἶπε.

- Κι' αὐτὸ καλῶς μᾶς ὠρισε, Δεσποινιώ, μὰ ἑγὼ τὸ ἤθελα κορίτσι.

Ὅταν ἐπῆγεν ἡ γιαγιά σου στὸν Ἀγιοντάφο, ἔστειλα δώδεκα

πουκάμισα και τρία Κωνσταντινάτα, για να με 'βγάλη ένα σχωροχάρτι. Και, διές εσύ! Ίσα Ίσα εκείνο τὸ μῆνα, 'ποὺ ἐγύρισεν ἡ γιαγιά σου ἀπὸ τὴ Γερουσαλῆ με τὸ σχωροχάρτι, ἐκείνο τὸ μῆνα ἐκακοψυχοῦσα τὴν Ἀννιώ. Κάθε 'λίγο και 'λιγάκι ἐφώναζα τὴ μανίτσα. - 'Ελα δὰ, κυρά, να διουμκορίτσι εἶναι; -Ναί, θυγατέρα, ἔλεγεν ἡ μαμῆ. Κορίτσι. Δὲ βλέπεις; Δὲ σὲ χωροῦν τὰ ροῦχα σου! - Και να πια χαρὰ ἐγώ, 'σὰν τὸ ἄκουγα! 'Σὰν ἐγεννήθηκε τὸ παιδὶ και 'βγήκεν ἀληθινὰ κορίτσι, τότε πια ἤρθεν ἡ καρδιὰ στὸν τόπο της. Τὸ ὠνομάσαμεν Ἀννιώ, τὸ ἴδιο τὸ ὄνομα ποῦ εἶχε τὸ σχωρεμένο, για να μην 'ποφαίνεται πῶς μᾶς λείπει κανεὶς ἀπὸ τὸ σπίτι. - Εὐχαριστῶ σὲ, Θεέ μου! ἔλεγα νύχτα και 'μέρα. Εὐχαριστῶ σὲ ἡ ἁμαρτωλῆ, ποῦ ἐσήκωσες τὴν ἐντροπὴ και ἐξάλειψες τὴν ἁμαρτία μου!

Και εἶχαμε πια τὴν Ἀννιώ 'σὰν τὰ μάτια μας. Και ἐζούλευες ἐσύ, και ἔγεινες τοῦ θανατᾶ ἀπὸ τὴ ζούλια σου. Ὁ πατέρας σου σὲ ἔλεγε τὸ ἀδικημένο του, γιατί σ' ἀπόκοψα πολὺ 'νωρίς, και μ' ἐμάλωνε καμμιά φορά, γιατί σὲ 'παραμελοῦσα. Κ' ἐμένα ἡ καρδιά μου ἐρράγιζε, 'σὰν σ' ἔβλεπα να χαλνᾶς. Μὰ, ἔλα ποῦ δὲν ἐμποροῦσα ν' ἀφήσω τὴν Ἀννιώ ἀπὸ τὰ χέρια μου! Ἐφοβούμην πῶς κάθε στιγμή 'μπορεῖ να τῆς συμβῆ τίποτε. Και ὁ πατέρας σου ὁ μακαρίτης, ὅσο και ἂν 'μάλωνε κ' ἐκείνος, τὴν ἤθελε πια να μὴ στάξῃ και τὴν βρέξῃ! Μὰ ἐκείνο τὸ εὐλογημένο, ὅσο περισσότερα χάρδια, τόσο ὀλιγώτερη ὑγεία. Ἐλεγες πῶς ἐμετάνοιωσεν ὁ Θεὸς γιατί μᾶς τὸ ἔδωκε. Ἐσεῖς ἤσασθε κόκκινα κόκκινα, και ζωηρὰ και σεραπετά. Ἐκείνο, ἡσυχο και σιγανὸ και ἀρρώστιάτικο! Ὅταν τὸ ἔβλεπα ἔτσι χλωμὸ χλωμὸ, μοῦ ἤρχετο εἰς τὸν νοῦ μου τὸ πεθαμένο, και ἡ ιδέα πῶς ἐγὼ τὸ ἐθανάτωσα ἄρχησε να 'ξανακυριεύῃ μέσα μου. Ὡς ποῦ μιὰν ἡμέρα ἀπέθανε και τὸ δεύτερο!

“Όποιος δὲν τὸ ἐδοκίμασε μοναχὸς του, παιδὶ μου, δὲν ‘ξεύρει τὶ πικρὸ ποτήρι ἦταν ἐκεῖνο. Ἐλπίδα νὰ κάνω ἄλλο κορίτσι δὲν ἦταν πλέον. Ὁ πατέρας σου εἶχ’ ἀποθάνει. Ἄν δὲν εὐρίσκετο ἕνας γονιὸς νὰ μὲ χαρίσῃ τὸ κορίτσι του, ἤθελα πάρω τὰ βουνὰ νὰ φύγω. Ἀλήθεια ‘ποῦ δὲν ἐβγήκε καλόγνωμο. Μὰ ὅσο τὸ εἶχα καὶ τὸ ‘κῆδευα καὶ τὸ ‘κανάκευα, ‘θαρροῦσα πῶς τὸ εἶχα ‘δικό μου, καὶ ‘ξεχνοῦσα ‘κεῖνο πῶχασα, κ’ ἡμέρωνα τη συνείδησί μου. Καθὼς τὸ λέγ’ ὁ λόγος, ξένο παιδὶ ‘ναί παιδεψι. Μὰ γιὰ μένα ἡ παιδεψι αὐτὴ εἶναι παρηγοριὰ κ’ ἐλαφροσύνη. Γιατὶ ὅσο περισσότερο τυρρανηθῶ καὶ χολοσκάσω, τόσο ‘λιγώτερο θὰ μὲ παιδέψῃ ὁ Θεὸς γιὰ τὸ παιδὶ ‘ποῦ πλάκωσα. Γι’ αὐτὸ -νάχῃς τὴν εὐχὴ μου- μὴ μὲ γυρεύεις νὰ διώξω τώρα τὴν Κατερινιώ γιὰ νὰ πάρω ἕνα παιδὶ καλόγνωμο καὶ προκομμένο.

- “Ὅχι, ὄχι, μητέρα! ἀνέκραξα διακόψας αὐτὴν ἀκρατήτως. Δὲν γυρεύω τίποτε. Ὑστερα ἀπ’ ὅσα μ’ ἀφηγήθῃς, σὲ ζητῶ συγχώρησι διὰ τὴν ἀσπλαγχνίαν μου. Σε ὑπόσχομαι ν’ ἀγαπῶ τὸ Κατερινιώ ‘σὰν τὴν ἀδελφὴ μου, καὶ νὰ μὴ τῆς εἶπω τίποτε πλέον, τίποτε δυσάρεστο.

- “Ἐτσι νάχῃς τὴν εὐχὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας! Εἶπεν ἡ μήτηρ μου ἀναπνεύσασα. Γιατὶ, βλέπεις, τὸ ‘πόνεσε ἡ καρδιά μου τὸ πολλακαμμένο, καὶ δὲν θέλω νὰ τὸ κακολογοῦνε. ‘Ἐρῶ κ’ ἐγὼ, μαθές; Τῆς Τύχῃς ἦτανε; τοῦ Θεοῦ ἦτανε; Τόσο κακὴ καὶ ἀνεπιδέξια ποῦ εἶναι -τὴν ‘πῆρα στὸ λαιμὸ μου, ἐτελείωσε.

Ἡ ἐκμυστήρευσις αὐτὴ ἔκαμε βαθυτάτην ἐπ’ ἐμοῦ ἐντύπωσιν. Τώρα μοῦ ἠνοιγήσαν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἐκατάλαβα πολλὰς πράξεις τῆς μητρός μου, αἱ ὁποῖαι πότε μὲν ἐφαίνοντο ὡς δεισιδαιμονία, πότε δὲ ὡς αὐτόχρομα μονομανίας ἀποτελέ-

σματα. Τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο δυστύχημα ἐπηρέασε τόσον πολὺ τὸν βίον της ὅλον, ὅσω μᾶλλον ἀπλῆ καὶ ἐνάρετος καὶ θεοφοβουμένη ἦτον ἢ μήτηρ μου. Ἡ συναίσθησις τοῦ ἁμαρτήματος, ἡ ἠθικὴ ἀνάγκη τῆς ἐξαγνίσεως καὶ τὸ ἀδύνατον τῆς ἐξαγνίσεως αὐτοῦ -τί φρικτὴ καὶ ἀμείλικτος Κόλασις! Ἐπὶ εἰκοσιοκτῶ τώρα ἔτη βασανίζεται ἡ τάλαινα γυνὴ χωρὶς νὰ δυνηθῆ νὰ κοιμίση τὸν ἔλεγχον της συνειδήσεώς της, οὔτε ἐν ταῖς δυστυχίαις οὔτε ἐν ταῖς εὐτυχίαις της!

Ἄφ' ἧς στιγμῆς ἔμαθον τὴν θλιβεράν της ἱστορίαν, συνεκέντρωσα ὅλην μου τὴν προσοχὴν εἰς τὸ πῶς ν' ἀνακουφίσω τὴν καρδίαν της, προσπαθῶν νὰ παραστήσω εἰς αὐτὴν ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸ ἀπρομελέτητον καὶ ἀβούλητον τοῦ ἁμαρτήματος, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἄκραν τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγχνίαν, τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, ἣτις δὲν ἀνταποδίδει ἴσα ἀντὶ ἴσων, ἀλλὰ κρίνει κατὰ τοὺς διαλογισμοὺς καὶ τὰς προθέσεις μας. Καὶ ὑπῆρξεν καιρὸς καθ' ὃν ἐπίστευον, ὅτι αἱ προσπάθειαι μου δὲν ἔμειναν ἀνεπιτυχεῖς. Ἐν τούτοις ὅταν μετὰ δύο ἐτῶν νέαν ἀπουσίαν ἦλθεν ἡ μήτηρ μου νὰ μὲ ἰδῆ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐθεώρησα καλὸν νὰ κάμω ὑπὲρ αὐτῆς κάτι τι ἐπιβλητικώτερον.

Ἐξενιζόμεν ἄρα τότε ἐν τῷ περιφανεστέρω τῆς Πόλεως οἴκῳ, ἐν ᾧ ἔσχον ἀφορμὴν νὰ γνωρισθῶ μὲ τὸν Πατριάρχην, Ἰωακεῖμ τὸν δεύτερον. Ἐνῶ μίαν ἡμέραν συνεβαδίζομεν μόνοι ὑπὸ τὰς ἀμφιλαφεῖς τοῦ κήπου σκιας, τῷ ἐξέθηκα τὴν ἱστορίαν κ' ἐπεκαλέσθην τὴν ἐπικουρίαν του. Τὸ ὕψιστον αὐτοῦ ἀξίωμα, τὸ ἐξαιρετικὸν κῦρος, μεθ' οὗ περιβάλλεται πᾶσα θρησκευτικὴ του ρήτρα, ἔμελλεν ἀναμφιβόλως νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὴν μητέρα μου τὴν πεποιθήσιν τῆς ἀφέσεως τοῦ κρίματός της. Ὁ ἀείμνηστος ἐκεῖνος γέρων ἐπαινέσας τὸν περὶ τὰ θρησκευτικὰ ζῆλον μου, μοὶ ὑπεσχέθη τὴν πρόθυμον σύμπρα-

ξίν του.

Οὕτω λοιπὸν ὁδήγησα μετ' ὀλίγον τὴν μητέρα μου εἰς τὸ Πατριαρχεῖον διὰ νὰ ἐξομολογηθῇ εἰς τὴν Παναγιότητά του. Ἡ ἐξομολόγησις διήρκεσε πολλὴν ὥραν καὶ ἐκ τῶν νευμάτων καὶ ἐκ τῶν ρημάτων τοῦ Πατριάρχου ἐννόησα, ὅτι ἐχρειάσθη νὰ διαθέσῃ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ἀπλῆς καὶ εὐλήπτου ρητορικῆς του, ὅπως ἐπιφέρῃ τὸ ποθητὸν ἀποτέλεσμα. Ἡ χαρὰ μου ἦτον ἀπερίγραπτος. Ἡ μήτηρ μου ἀπεχαιρέτησε τὸν γεραρὸν Ποιμενάρχην μετ' εἰλικρινοῦς εὐγνωμοσύνης καὶ ἐξῆλθε τῶν Πατριαρχείων τόσον εὐχαριστημένη, τόσον ἐλαφρά, ὡς ἐὰν ἦρθη ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῆς μία μεγάλη μυλόπετρα. Ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ κατάλυμά της, ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ κόλπου της ἓνα σταυρόν, δῶρον τῆς Παναγιότητός του, τὸν ἐφίλησε καὶ ἤρχησε νὰ τὸν περιεργάζεται, βυθιζομένη ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς σκέψεις.

- Καλὸς ἄνθρωπος, τῇ εἶπον, αὐτὸς ὁ Πατριάρχης. Ὅριστε; Τώρα πιά πιστεύω, ὅτι ἦλθεν ἡ καρδιά σου στὸν τόπο της.

Ἡ μήτηρ μου δὲν ἀπεκρίθη.

- Δὲν λέγεις τίποτε, μητέρα; τὴν ἠρώτησα μετὰ τινος δισταγμοῦ.

- Τί νὰ σὲ 'πῶ, παιδί μου! ἀπήντησε τότε σύννους καθὼς ἦτον, ὁ Πατριάρχης εἶναι σοφὸς καὶ ἅγιος ἄνθρωπος. Γνωρίζει ὅλαις ταῖς βουλαῖς καὶ τὰ θελήματα τοῦ Θεοῦ, καὶ συγχωρονᾷ ταῖς ἁμαρτίαις ὅλου τοῦ κόσμου. Μά, τί νὰ σὲ 'πῶ! Εἶναι καλόγερος. Δεν ἔκαμε παιδιὰ, γιὰ νὰ 'μπορῇ νὰ γνωρίσῃ, τί πρᾶγμα εἶναι τὸ νὰ σκοτώσῃ κανεὶς τὸ ἴδιο τὸ παιδί του!

Οἱ ὀφθαλμοὶ της ἐπληρώθησαν δακρῶν καὶ ἐγὼ ἐσιώπησα.

το βιβλίο
ΤΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ
ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΜΟΥ
στοιχειοθετήθηκε & σχεδιαστηκε
τον Απριλίου του 2015
απο τις εκδόσεις δυνασμα
και κυκλοφορεί δωρεαν σε
ηλεκτρονική μορφή στο διαδικτυο
χωρίς καμία αξίωση οσον αφορά στα
πνευματικά δικαιώματα

εκδόσεις

ΔΙΑΝΥΣΜΑ

